ק. קאַוטסקי.

קאָנסום־פעראיינען.

פערלאַג „די וועלט".

פרייז 6 קאָפּ.

וואַרשא.
פערלאַגס־דרוקעריי", פּאַנסקאַ 20.
תרס"ו.

פערלאג „די וועלט"

עס זיינען ארויס פון דרוק:

1) ד. פינסקי—היינטיגע יונגע לייט (מאָנאָלאָג) . . פרייז 1 קאָפּ
2) ה. ד. נאָמבערג און ד. פינסקי—ערב יום כפור
מען וועקט . . . . . . „ 2 „
3) ד. פינסקי—די פאַמיליע צבי . . . . . „ 12 „
4) מ. דיקשטיין—פון וואָס איינער לעבט . . „ 5 „
5) מ. שיפעל—די עקאָנאָמישע איבערקעהרנישען און
די ענטוויקלונג פון דער סאָציאַלדעמאָקראַטיע „ 5 „
6) לעווין—אי, אַ פינסטערער נאַכט (ערצעהלונג) . „ 2 „
7) פ. יושקעוויטש—וועגען וואהלרעכט . . . „ 7 „
8) ⁂—דער קליינבירגערליכער סאָציאַליזמוס אויפ'ן יודי-
שען באָדען . . . . . . „ 4 „
9) ⁂ — ערצעהלונגען אויס דער געשיכטע פון דער
ערשטער פראַנצויזישער רעוואָלוציע . . „ 6 „
10) ק. קאַוטסקי—דאָס ערפורטער פראָגראַם . . . „ 30 „
„ „ „ „ אין 6 העפ-
טען, יעדעס העפט . . . . . . „ 5 „
11) בעללאַמי—אין הונדערט יאָהר אַרום . . . „ 25 „
12) פ. לאַסאַל—רעכט און מאַכט. (דער עיקר פון אַ קאָנסט.) „ 6 „
13) „ די אַרבייטער און די געזעלשאַפטליכע
קלאַסען (דאָס אַרבייטער פראָגראַם) . . . „ 8 „
14) פ. עזים—צדקה (ערצעהלונג). . . . . „ 2 „
15) ק. קאַוטסקי—קאָנסום-פעראיינען . . . . „ 6 „

פערלאַג „די וועלט".

ק. קאַוטסקי.

קאָנסום־פעראיינען.



וואַרשא.

1906.

„פֿערלאַגס־דרוקערײ", וואַרשא, פאַנסקא 20.

Консумъ-Ферайненъ т. е. Кооперативныя Общества.

„Издательская Типографія“, Варшава, Панская 20.

Дозволено Цензурою.
Варшава, 31 Января 1906 года.

קאָנסום*)פּעראיינען.

I.

אוֹיפ'ן שוועל פוּן דער נייעסטער סאָציאַליסטישער בעוועגונג
שטעהט אויך די געגאָסענשאַפטס־בעוועגונג**). אַלע אומבייטונגען, וואָס
די ערשטע בעוועגונג האָט אין דעם לעצטען יאָהר־הונדערט איבערגע-
לעבט, האָבען אויך געהאַט אַ שייכות צו דער צווייטער. די גענאָ-
סענשאַפטס־בעוועגונג, פּונקט ווי די פּראָפעסיאָנאַלע בעוועגונג, איז
פון אָנפאַנג ענטשטאַנען גאַנץ פון זיך אַליין. אַרבייטער אָדער בעלי־
מלאכות פלעגען זיך פעראייניגען צוזאַמען, כדי זיי זאָלען זיך לייכ-
טער קענען דערשלאָגען אַ בעסערען טעגליכען לעבען. וואָס ס'איז
פיעל שווערער צו דערגרייכען מיט ניט פעראייניגטע קרעפטען. אָט,
צ. ב., פלעגען זיי גרינדען געמיינזאַמע ווערקשטאַטען כדי צו דער-
גרייכען מעהר אונאַבהענגיגקייט, אָדער צו געבען שטעלעס פיעלע
אָבגעזאָגטע אַרבייטער און הויפּטזעכליך כדי פּטור צו ווערען פון
די צווישען־הענדלער, וועלכע פלעגען אַיינפיהרען אַ מין מאָנאָפּאָל
אין אַ געוויסען פאַך (צ. ב. בעקער) און אָהן רחמנות עקספּלואַטירען
די אַרבייטער, אָדער פלעגען זיי געבען שלעכטע סחורה.

אַזעלכע גענאָסענשאַפטען האָבען שוין עקזיסטירט אין ענג-
ל'אַנד נאָך אין 18־טען יאָהר־הונדערט. נאָר לייכט געבוירען — גיך
געשטאָרבען. מעהר ניט איינינע פון זיי, וועלכע האָבען זיך גע-
פונען אין בעסערע צושטאַנדען, זענען פערבליבען, האָבען זיך ענט-
וויקעלט און געוואָרען אויף אַזוי פיעל בעדייטענד, דאָס זיי האָבען
צוגעצויגען אויף זיך די אויפמערקזאַמקייט פון דעם מענשען־פריינד-
ליכען דענקער, וועלכער האָט געזוכט אַזאַ אָנשפּאַר־פּונקט, פון וועל-

---

*) קאָנסום—פערברויך; קאָנסום־פעראיין—אַחברה, וואָס קויפט א״,
פאַר איהרע מיטגלידער אַלץ, וואָס זיי בעדאַרפען.

**) גענאָסענשאַפט—חברה.

כען ער זאָל קענען איין מאָל פאַר אַלע מאָל מאַכען אַ סוף מיט דער קאַפּיטאַליסטישער עקספּלואַטאַציע און מיט דער אָרימקייט פון דער מאַסע.

ראָבערט אָווען, דיזער גענִיאַלער אוטאָפּיסט, האָט דערקענט אין די גענאָססענשאַפט־אָרגאַניזאַציעס איינעס פון די מיטלען צו בעפרייען דעם אַרבייטער־קלאַס.

דער גרויסער פאָרקעמפּפער פאַר אַ געזעצליכען נאָרמאַלען *) אַרבייטס־טאָג, איז אויך געווען דער פאָטער, דער פערשפרייטער פון דער אידעע פון גענאָססענשאַפטען. פון צופעליגע, פון אָרטיגע בעדערפנישען אַרויסגערופענע אָרגאַניזאַציעס, זענען די גענאָססענשאַפטען לסוף געוואָרען איינע פון די ספרונזשינעס פון דער וועלט־געשיכטליכער בעוועגונג.

גלייך דערמיט אָבער האָט דער עולם אויך אויפגעהערט גלייכגילטיג צו קוקען אויף דיזע בעוועגונג. די פריינד פון סאָציאַליזמוס האָבען אָנגעהויבען צו פיהרען גענען איהר אַ ביטערע מלחמה; און יעדעס מאָל, ווען עס פלעגט זיך די גענאָססענשאַפטען עפּעס וואָס ניט איינגעבען, אַפילו אַזאַ קלייניגקייט, וואָס וואָלט פריהער קיינעם ניט מעהר פעראינטערעסירט, ווי אַ באַנקראָט פון אַ־וואָס־עס־איז פאַר אַ סוחר,— פלעגען זיי שרייען אין איין קול, אַז עס איז שוין אַ סוף געקומען צום נאַנצען סאָציאַליזמוס. די אָנהענגער פון די גרויסע אוטאָפּיסטען, פון אַנדער זייט, האָבען וואָס מעהר און מעהר אַרויסגעשטעלט די גענאָססענשאַפט ווי אַ מלאך־הגואל, ווי אַ בעסטען רופא פון דער קראַנקער געזעלשאַפט און אַ בעסטען מיטעל די סאָציאַל־פראַגע צו פערענטפערן. בעזונדערס האָבען זיי אַזוי געקוקט אויף די פראָדוקטיוו־גענאָססענשאַפטען.

פון דעמאָלט אָן האָבען די מעשים־מכל־יום (ערפאַהרונג) אָבער בעוויזען, אַז אויף גרויסע גליקען פון די גענאָססענשאַפטען איז ניטאָ וואָס צו האָפען; און מען וועט היינט גאַנץ ווייניג מענשען געפינען, וועלכע זאָלען פון זיי דערוואַרטען — גאַנץ גלייך, אויב דיזע גענאָססענשאַפטען זענען געגרינדעט אויף זעלבסט־הילף, אָדער אויף מלוכישע שטיצע — די בעפרייאונג פון פראָלעטאַריאַט. וואָס גרעסער

*) אַ'ן 8 שעה'יגער אַרבייטסטאָג רופט זיך אַ נאָרמאַלעס אַ ריכטיגער אַרבייטסטאָג.

אַ געשעפט איז, און וואָס מעהר קאַפּיטאַל מען דאַרף צו איהם האָבען, דאָס שווערער איז פאַר די אַרבּייטער אַריינצונעהמען איהם אין זייערע הענד מיט דער הילף פון די פּראָדוקטיוו־געגאָסענשאַפטען. און אומגעקעהרט, וואָס קלענער דער געשעפט איז, וואָס וועניגער קאַפּיטאַל מען דאַרף צו איהם האָבען, דאָס לייכטער איז דעם פּראָלעטאַריאַט אַזאַ געשעפט צו פיהרען. וואָס מעהר די עקאָנאָמישע ענטוויקלונג פיהרט פון קליין־בּעטריעב צו גרויס־בּעטריעב, דאָס וועניגער קענען די פּראָדוקטיוו־געגאָסענשאַפטען דינען דעם אַרבּייטער־קלאַס פאַר אַ בּעפרייאונגס־מיטעל.

און אַפילו שוין דאָרטען, וואו זיי קענען יאָ אָנגעווענדט ווערען, גיבּען זיי אויך ניט דאָס, וואָס מען האָט ערוואַרטעט פון זיי.

אין דעם היינטיגען פּראָדוקציאָנס־אופן קען קיין שום געשעפט ניט בּלייבּען שטענדיג אויף דער זעלבּער מדרגה; אַרויף אָדער אַראָבּ, אָדער ער ענטוויקעלט זיך ווייטער, אָדער ער געהט צום גרונד. פיעלע פּראָדוקטיוו־געגאָסענשאַפטען זענען אונטערגעגאַנגען צוליעבּ פיעלע זייטיגע סבּות: שטערענעש פון דער מלוכה אָדער פון די קאַפּיטאַליסטען, און אָפטמאָל ווייל עס פעהלט פּשוט קאַפּיטאַל און פעהיגע מענשען צו פיהרען אַזאַ געשעפט. דאָרטען אָבּער, וואו אַזעלכע געגאָסענשאַפטען געהען גוט, ענטוויקלען זיי זיך טאַקי וואָס מעהר און מוזען לסוף נאָך אָננעהמען נייע אַרבּייטער־קרעפטען. אָבּער יעדער פעראיין, וועלכער בּריינגט איין ווינאָדעס, נוצען, נאָר אַזוינע וועלכע פערקלענערען זיך מיט דעם וואוקס פון די מיטגלידער, זוכט זיך אָבּצוטיילען פון כלל, זוכט אויסנוצען די ווינאָדעס נאָר פאַר זיך אַליין. דאָס איז געוועזען מיט די צעכען, ווען זיי זענען געשטאַנען ניט שלעכט, און אַזוי איז מיט יעדער פּראָדוקטיוו־געגאָסענשאַפט, וועלכע געהט גוט. ווי נאָר מען דאַרף צוזעצען נייע אַרבּייטער, דאָ נעהמט מען זיי שוין ניט מעהר אָן חוי הברים, נאָר ווי לוין־אַרבּייטער. פון אַ פּראָדוקטיוו־געגאָסענשאַפט ווערט עס אַ קאַפּיטאַליסטישע אַקציאָנערע געזעלשאַפט.

פאַר׳ן קלאַסען־קאַמפף פון פּראָלעטאַריאַט אָבּער האָבּען די פּראָדוקטיוו־געגאָסענשאַפטען, בּיי היינטיגע געזעלשאַפטליכע פערהעלטניסע, אַלס איינציגע ערשיינונגען, אַ גאַנץ קליינע, אין בּעסטען פאַל אַנ׳אוינגענבּליקליכע בּעדייטונג.

דאָס איז איצטער אָנגענומען אין אַלע סאָציאַליסטישע קריי־

זעֶן, דִי קאָנסוּם־פֿעראֵיינעֶן זעֶנעֶן נאָך ווענִיגעֶר פֿעֶהִיג דִי סאָציאַל־
פֿראַגעֶ צוּ פֿעֶרעֶנטפֿעֶרעֶן, דעֶן זֵיי בּעֶרִיהרעֶן אַפִּילוּ גאָר נִיט דעֶם פֿעֶר־
העֶלטעֶנִיש צווִישעֶן קאַפִּיטאַל און אַרבּייט. דעֶרפֿאַר האָבּעֶן דִי בּיידעֶ,
קאָנסוּם־ און פּראָדוּקטִיוו־געֶנאָסעֶנשאַפֿט, פֿעֶרלאָרעֶן זֵייעֶר קרעֶדִיט
בּײַ דִי אַרבּייטעֶר פֿוּן פֿעֶסט־לאַנד (קאָנטִינעֶנט) פֿוּן דעֶר צײַט אָן ווִי
דִי אַרבּייטעֶר־בּעֶוועֶגוּנג אִיז אוֹיסגעֶוואַקסעֶן, און דעֶר פּאָלִיטִישעֶר און
פּראָפֿעֶסיאָנאַלעֶר קאַמפֿף האָבּעֶן פֿעֶרנוּמעֶן אַלעֶ קרעֶפֿטעֶן. דִי אַר־
בּייטעֶר האָבּעֶן נאָך מעֶהר פֿעֶרלוֹירעֶן זֵייעֶר צוּטרוֹי צוּ דִי געֶנאָסעֶנ־
שאַפֿטעֶן פֿוּן דאַן, ווען אַ טייל פֿוּן דעֶר בּוּרזשואַזיעֶ האָט זִיך בּעֶ־
נוּצט מִיט דעֶם בּעֶוועֶגוּנג, כּדי אָבּצוּציִהעֶן דִי אַרבּייטעֶר־בּעֶוועֶגוּנג פֿוּן
פּאָלִיטִישעֶן און פּראָפֿעֶסיאָנאַלעֶן, אִיבּעֶרהוֹיפּט פֿוּן קלאַסעֶן־קאַמפֿף
און כּדי אָנצוּווײַזעֶן אַ מִיטעֶל פֿאַר דִי אַרבּייטעֶר ווִי זִיך צוּ בּעֶפֿרײַעֶן,
נִיט אָנריהרעֶנדִיג אֵיין האָר אוֹיך נִיט פֿוּן קאַפִּיטאַל. פֿוּן אַנ׳אַלגעֶמיי־
נעֶם מִיטעֶל פֿוּן דִי סאָציאַלִיסטעֶן זעֶנעֶן דִי געֶנאָסעֶנשאַפֿטעֶן געֶ־
וואָרעֶן אַנ׳אַלגעֶמיינעֶר מִיטעֶל פֿוּן אַזעֶלכעֶ עֶלעֶמעֶנטעֶן, וועֶלכעֶ ווִינ־
שעֶן כּל־טוּב דִי אַרבּייטעֶר, אָבּעֶר וואַגעֶן זִיך נִיט אַרוֹיסצוּטרעֶטעֶן
אָפֿעֶן אַנטקעֶגעֶן קאַפִּיטאַל, ווִי צ. בּ. דִי קרִיסטלִיכעֶ סאָציאַלִיסטעֶן,
עֶטִיקעֶר א. ז. וו. אָדעֶר ווִי דִי אַנאַרכִיסטעֶן, וועֶלכעֶ האַלטעֶן דעֶם
קלאַסעֶן־קאַמפֿף פֿאַר אַ לאַנגווײַלִיגעֶ זאַך, וואָס פֿעֶרשאַפֿט צוּפִיעל
טרהה, און זוּכעֶן אַזעֶלכעֶ מִיטלעֶן, דוּרך וועֶלכעֶ דִי אַרבּייטעֶר זאָ־
לעֶן זִיך מִיט אֵיין מאָל און גִיך בּעֶפֿרײַעֶן, אִין פֿלוּג זעֶנעֶן דִי עֶלעֶמעֶנטעֶן
נִיט מעֶהר, ווִי פּשוּט שפּאָגעֶל־נײַעֶ אוֹיסגאַבּעֶן פֿוּן דִי אַלטעֶ אוּ־
טאָפִּיסטעֶן, וואָס זֵיי לעֶבּעֶן נִיט אִין אָנהוֹיבּ נאָר אִין סוֹף פֿוּן 19־טעֶן
יאָהר־הוּנדעֶרט. בּמילא, דאָס, וואָס בּײַ דִי אַלטעֶ אִיז געֶוועֶן אָרגִינעֶל
און געֶנִיאַל, קוּמט אַרוֹיס בּײַ דִי אִיצטִיגעֶ אוּטאָפִּיסטעֶן פּשוּט׳עֶ פּלוֹי־
דעֶרײַ, אַ הוּיץ דעֶם זעֶנעֶן זֵיי נאָך „קלִינעֶר“, ד. ה., פִיעל אָרִימעֶר אִין
גײַסט און פֿאַנטאַזיעֶ, און פֿוּן דעֶסטוועֶגעֶן גלוֹיבּעֶן פִיעלעֶ פֿוּן זֵיי,
אַז זֵיי האָבּעֶן גאַנצעֶ וועֶלטעֶן עֶנדעֶקט און האָבּעֶן געֶפֿוּנעֶן אַ נײַעֶם
„עֶנטפֿעֶר“ אוֹיף דִי סאָציאַלעֶ־פֿראַגעֶ, אַ נײַעֶ אַלגעֶמיינעֶ רפֿוּאָה אוֹיס־
געֶזוּכט, וועֶלכעֶ בּעֶשטעֶהט אִין דִי פֿעֶראֵיינִיגוּנג פֿוּן קאָנסוּם־פֿעֶראֵיינעֶן
מִיט דִי פּראָדוּקטִיוו־געֶנאָסעֶנשאַפֿטעֶן, דאָס רעֶכעֶנעֶן זֵיי פֿאַר דעֶם
אָנשפּאַר־פּוּנקט פֿוּן וועֶלכעֶן זֵיי ווִילעֶן אוּמבּײַטעֶן דעֶם גאַנצעֶן קאַ־
פִּיטאַלִיסטִישעֶן פּראָדוּקציאָנס־אוֹפֿן אָהן אַ שוּם געֶוואַלטִיגעֶ אִיבּעֶר־
קעֶהרעֶנִיש.

די מעשׂה דערפֿון איז גאַנץ פּשוט, שעהן און עדעל. די אַר־
בײַטער גרינדען קאָנסום־פֿעראײַנען און בענוצען זייער רוח צו גרינדען
געגאָסענשאַפֿטליכע בעטריעבע, וועלכע פּראָדוצירען אַליין וואָס
דער פֿעראײַן בעדאַרף. וואָס גרעסער די קאָנסום פֿעראײַנען זענען,
וואָס ברייטער עס זענען די פּראָדוקטיוו־בעטריעבע, דאָס גרעסער איז
זייער רוח, דאָס מעהר קאַפּיטאַל קענען זיי אָנקלײַבען. און אויף
אַזאַ אופֿן קענען זיי ביסלעכווייז אומבײַטען די קאַפּיטאַליסטישע פּראָדוק־
ציאָן אויף פּראָדוקטיוו־געגאָסענשאַפֿטען.

די טעאָרעטיקער פֿון דיזער אידעע זענען אין דײַטשלאַנד די
הערען בוש און ד״ר מילבערגער. דער ערשטער ערקלעהרט,
דאָס צו אַ געשעפֿט דאַרף מען אייגענטליך ניט געלד, נאָר קונים,
קונדשאַפֿט. ס'רוב קונים זענען דאָך אַרבייטער, הײַנט ווען די אַרבייטער,
אָנשטאָט צו קויפֿען בײַ די קאַפּיטאַליסטען, וואָלטען געקויפֿט אין די
אייגענע, געגאָסענשאַפֿטליכע קראָמען, וואָלטען דאָך די קאַפּיטאַ־
ליסטען מיט גאָר נישט געבליבען, און צו זייער עקספּלאָטאַציע וואָלט
דאָך במילא געקומען אַ סוף.

„די גאַנצע קראַפֿט פֿון דער בורזשואַזיע ליעגט ניט אין איהר
געלד, נאָר אין דעם רוח, וואָס איהר טראָגען איין איהרע געשעפֿטען,
איהרע פֿירמען, איהרע פֿערמיטלונג. לאָזט איהר, דער בורזשואַזיע,
איהר ביסעל געלד, נאָר גיט איהר ניט די געלעגענהייט צו זײַן אַ פֿער־
מיטלער צווישען פּראָדוקציאָן און קאָנסומציאָן (פֿערברויך), לאָזט
איהר ניט מאַכען מסחרים, דאַן איז זי במילא טויט געשלאָגען,
דען איהר פֿערשטאָפּט איהר דעם איינציגען קוואַל פֿון איהר רײַכ־
קייט און כּח, אַלע מיטלען פֿון הערשונג, פֿון ווירקונג און שוחד
זענען איהר אָבגענומען. די הויפּט זאַך איז נור, אַז די אַרבייטער
זאָלען אויפֿהערען געבען מתּנות פּריוואַט־פֿערמיטלער דער מיט, וואָס
זיי קויפֿען בײַ זיי סחורה, נאָר זיי זאָלען זוכען אַרײַננעהמען אין זייער
אייגענע הענד דעם קאָנסום, ווי אויך די פּראָדוקציאָן פֿון די סחורות.
אמת, מיט דעם גוטען רצון פֿון איינציגע אַרבייטער קען מען נאָך גאָר
ניט מאַכען. אָבער דאָס איז אָבהענגיג פֿון דעם גאַנצען אַרבייטער־
קלאַס. קודם כּל דאַרף יעדערער איינציגער אַרבייטער קויפֿען אַלע
זײַנע געברויכס־מיטלען אין דעם אייגענער קרײַז, ד. ה. בײַ דעם
קאָנסום־פֿעראײַן, ווען דער צאָהל פֿון אַרבייטער קונים וועט פֿערגרע־
סערט ווערען אויף אַזוי פֿיעל, אַז פֿיעלע אַזעלכע קראָמען וועלען

האָבּען די מעגליכקייט זיך צו ענטוויקלען און פערשפּרייטען, דאַן קען מען רעכענען, אַז די רעפאָרמע איז שוין אין איהרע הויפּט-טהייל דורכגעפיהרט."

די קאָנסום-פעראיינען דאַרפען זיך לאָזען פיהרען מיט איין פּלאַן, געהאָרכען און ווילען. "דעם רוה, וועלכען די קליינע קאָנסום-קרעמלעך טראָגען איין, ווענדעט מען אָן צו גרינדען פאַבּריקען און גרויסע מאַגאַזינעם, וועלכע קענען זיך ענטוויקלען און איינטראָגען גרויסע רוה, דאַנק די שטענדיגקייט און זיכערהייט פון די קונדען פון דיזע קאָנסום-פעראיינען. די אַרבּייטער-גענאָסענשאַפטען וועלען אויף אַזאַ אופן אַריינקריגען אין זייערע הענד דעם גאַנצען פּראָדוק-ציאָנס און האַנדלונגס-לעבּען, בּמילא וועלען צו זיי איבּערגעהן אויך זייטיגע אונטערנעהמונגען, למשל: מאַשין-פאַבּריקען, פערזיכערונגס-געזעלשאַפטען, בּאַנק-געשעפטען א. ז. וו., אויף וויפיעל זיי וועלען זיין נויטהיג". יעדער איינציגער אַרבּייטער וועט 10 מאָל מעהר פער-דינען, ווי ער פערדינט היינט. און "דער מענשען-הערגער און דרי-קער — די אָרעמקייט — וועט לסוף בּעצוואונגען ווערען" (ערנסט בּוש. "די סאָציאַלע פראַגע און איהר בּעענטפערונג").

דיזע גראָסאַרטיגע לעהרע, וועלכע פיעלע סאָציאַל-פּאָליטי-קער האָבּען גענומען אונטער זייער שוץ, איז אַזאַ מין פראַכט, אַז מען דאַרף טאַקי זיין אַ "פּאַרקאָכטער" און אַ גלויבּעדיגער מאַרקסיסט, אום מיט איהר ניט איינצושטימען, דיזע "דאָגמאַטיקער"*) זעגען אין אמת'ן גרויסע עקשנים און גלויבּען נאָך טאַקע אין מעהר-ווערטה, און רעזערווע אַרמעען און אין די צוזאַמען-זאַמלונג פון קאַפּיטאַל, און דע-ריבּער זענען זיי מקבל-פּנים די נייע רפואה-לעהרע מיט אַ נאַיינפאַכען געלעכטער.

דער לוין אַרבּייטער שאַפט אַ מעהר-ווערטה, וועלכער געהט איבּער אין גאַנצען צום קאַפּיטאַליסט. ער אַרבּייט אוים שטענדיג מעהר, ווי פיעל ער פערבּרויכט, דאָס ענדערט זיך ניט אום אַ האָר ניט, ווען דער גאַנצער אַרבּייטער-קלאַס קויפט אַלץ, וואָס ער דאַרף,

*) דאָגמאַטיקער—(פון וואָרט דאָגמע—כלל, וועלכען ס'האַלט פאַר אמת און פאַר אייביג, ניט נאָכפאָרשענדיג, אויף ווי וועיט ער איז אמת און אייביג)—מענשען, וואָס גלויבען אין געוויסע כללים (דאָגמעס), וועלכע זיי האַלטען פאַר אייביגע.

גענאָסענשאַפטליך און אַפילו אויך דאַן ניט, ווען ער פּראָדוצירט עס גענאָסענשאַפטליך. היינט צוטאג פּראָדוצירען די קאַפּיטאַליסטען פאַר'ן וועלט־מאַרק, דער קאָנסום (פערברויך) פון די אַרבייטער איז מעהר ניט ווי אַ טהייל פון דעם איינוויינענדיגען־מאַרק, אין יעדען פאַל, דערמיט וואָס די קאַפּיטאַליסטען וועלען פערליערען די אַרבייטער קונדען, וועגען זיי נאָך גאָר ניט אַזוי טויט געשלאָגען, דען זיי האָבען נאָך גענוג צו שאַפען פאַר די רעגירונג, פאַר די בורזשואַזיע און איהרע פּאַראַזיטען.

אָבער די קאָנסום־גענאָסענשאַפטען קענען ניט אָרגאַניזירען דעם גאַנצען קאָנסום אַפילו פון די אַרבייטער אַליין אויך ניט. די אַרבייטער פאָהרען דאָך מיט'ן באַהן אויך. נו איז דאָס אַ סברה, אַז דערמיט, וואָס זיי קויפען זייערע לעבענס־מיטלען ביי די קאָנסום־פערנען, וועלען זיי דערמיט איבערגעבען שינעס־וואַגאָנען — לאָקאָמאָטיף־פאַבריקען?

ווען מען זאָל זיך אָבער גוט צוקוקען, וועט מען זעהן, אַז נאָר דער קליין־האַנדעל בעטגענט די דירעקטע און פערזענליכע בעדערפניסען פון דעם אַרבייטער, די קאָנסום־ און פּראָדוקטיוו־גענאָסענשאַפטען נעהמען גיכער אָב די קונים ביי קליין־הענדלער, ווי ביי די גרויסע קאַפּיטאַליסטען, און אויף אַזאַ אופן דינען זיי ניט צו פערקלענערען דעם פּראָלעטאַריאַט, נאָר להיפך, צו פערגרעסערען זיין צאָהל. ניט די גרויסע קאַפּיטאַליסטען דעריבער, נאָר די קליינע הענדלער און בעלי־מלאכות פיהרען אַ ביטערע מלחמה אַנטקעגען די גענאָסענשאַפטען, עס איז דאָך נאָר צום לאַכען, ווען די אַנטיסימיטען וואַרפען פאָר דער האַצ. דעמ., אַז זי טרעט אַרויס אַנטקעגען די פּראָדוצירענדע קלאַסען און ניט אַנטקעגען די פאַרמיטלער! פון וועלכע טיילען פון דער געזעלשאַפט נעהמען זיך די אַנטיסעמיטען? וואָס זענען אָט די אַלע קרעמערלעך, שיינקערס, קצבים א. ז. וו. — פּראָדוקטיווע־קלאַסען, אָדער צווישען־הענדלער? און די קליינע בעלי מלאכות וואָס זענען דען אַנדערש, ווי ניט לאַטוטניקעס, אָדער פערמיטלער צווישען פערברויך און דעם פערברויכער! און טאַקי דערפאַר, ווייל דער הויפּט־קרן פון די אַנטיסעמיטען בעשטעהט פון קליינע פערמיטלער, זענען זיי אַזוי אויסגעקאָכט אַנטגעגען די יודישע סוחרים, פערמיטלערס און פעדלערס. די קריסטליכע „פּראָדוקטיווע־קלאַסען" ווילען באַר זיך האַלטען די פערמיטלונג, ד. ה. אַליין עקספּלואַטירען די קריסטליכע אַרבייטער.

דעריבּער טרעטען זיי אַרויס אויף אַ מאָל אַנטקעגען די „אונמאָראַלישע" פערמיטלונג, ווי אויך אַנטקעגען די אַרבּייטער-קאָנסום פעראיינען, וועלכע, אֶמת געזאָגט, האָבּען זעהר פערזינדיגט דערמיט, וואָס זיי, דיזע קאָנסום-פעראיינען, זוכען צו בּעגרענצען ניט נור אַליין דעם יודישען צווישען האַנדעל, נאָר אויך דעם קריסטליכען. אויך אין דייטשלאַנד זעהען מיר, אַז דוקא טאַקי די פּאַרטייען, וועלכע האַלטען אין איין שרייען און זידלען דעם „בּעוועגליכען קאַפּיטאַל" און דעם האַנדעל און וועלכע אין טעאָריע שטעהען מיט לייבּ און לעבּען פאַר די פּראָדוצירענדע קלאַסען, זענען אין אֶמת'ן, אָבּער די פייערדיגסטע אונטערשטיצע פון צווישען-האַנדעל. דיעזע פּאַרטייען פיהרען די מלחמה אַנטקעגען די גענאָסענשאַפטען מיט נאָר וואָס פאַר אַ מיטעל זיי קענען, ווייל זיי מוזען זיך רעכענען מיט די קליין-בּורזשואזנע עלעמענטען, פון וועלכע זיי זענען צוזאַמענגעזעצט. פאַר דיזע עלעמענטען איז דער צווישען האַנדעל די איינציגע ישועה, וועלכע האַלט זיי נאָך אָבּ פון צו ווערען פּראָלעטאַריער. נאָר זייער שׂנאה צו די גענאָסענשאַפטען איז זייער קורצזיכטיג, וואָרום וואָס זיי זאָלען ניט טהאָן — דער גרויס-בּעטריעבּ בּעגראָבּט זיי דאָך סיי ווי סיי. די גענאָסענשאַפטען זענען ניט מעהר ווי אַ בּעזונדער מין גרויס-בּעטריעבּ און דערצו אַזאַ, וועלכער האָט האָטש זיין גוטען צד פאַר די, וועלכע וועלען ניט ווערען. היינט — מאָרגען פּראָלעטאַריער: ס'איז דאָך פיעל בּעסער פאַר זיי צו ווערען עקספּראָפּריאירט*) פון די גענאָסענשאַפטען, אין וועלכע זיי אַליין וועלען קענען האָבּען אַנ'אַנטהייל, איידער צו ווערען בּערויבּט פון די קאַפּיטאַליסטען. אָבּער די שׂנאָה פון די קליין-בּורזשואזיע צו די גענאָסענשאַפטען ווייזט אונז, וואָס פאַר אַ גראָבּען טעות ס'האָבּען די, וועלכע גלויבּען, אַז די גענאָסענשאַפטען ברייגנען מעהר ווי אַלעמען שאָדען די קאַפּיטאַליסטען.

אָפט טרעפט זיך, אַז די קאַפּיטאַליסטען אַליין גרינדען קאָנסום-גענאָסענשאַפטען פאַר זייערע אַרבּייטער (ווי קרופּ אין דייטשלאַנד). אֶמת, אַזעלכע קאָנסומען זענען גאָר ניט זעלטען מעהר, ווי פערבּאָרגענע אונטערנעהמונגס-שווינדעל, וואו דער בּעל-הבּית צאָהלט די אַרבּייטער מיט סחורה, נאָר ניט שטענדיג פון דעסטוועגען איז דאָס אַזוי. פאַר'ן פאַבּריקאַנט אַליין איז בּעסער, ווען זיינע אַרבּייטער ווערען ניט בּע-

*) עקספּראָפּריאירען, הייסט צונעהמען דאָס גוט'ס.

ריסען פון די צווישען־הענדלער; וואָס בעסער זיי זענען געשפּייזט און געקליידט, דאָס בעסער אַרבייטען זיי און דערצו נאָך אָהן שכירות פערגרעסערונג.

די קאָנסום־גענאָסענשאַפטען דערגרייכען זייער ציעל דורך אַר־בייטס־איינשפּאָרונג. אין דער היינטיגער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט הייסט דאָס אָבער ניט פערקלענערען די אַרבייטס־צייט נאָר דאָס הייסט פערקלענערען דעם צאָל פון די בעשעפטיגטע אַרבייטער, פערמעהרען די רעזערווע אַרמעע פון דעם פּראָלעטאַריאַט. די קאָנסום־גענאָסענ־שאַפט קען אויף אַזאַ אופן נאָך ניט גערעכענט ווערען פאַר'ן בעסטען מיטעל, ווי פּטור צו ווערען פון אַלע אָרימקייט.

ווען אַרבייטער־פערבראויך הייסט אויף קיין אופן ניט פער־בראויך פון אַלע קאַפּיטאַליסטישע אויסגעאַרבייטע סחורה, זאָ בעדייטען די קאָנסום־גענאָסענשאַפטען נאָך ניט אפילו די אָרגאַניזאַציאָן פון די קונדשאַפט פון אַלע אַרבייטער. איינע פון די וואָרצלען, וועלכע ער־נעהרען נאָך עד היום דעם קליין־האַנדעל, האָטש זיינע אויפגאַבען וואָלטען געקענט אָהן איהם פיעל בעסער און וועלוועלער אויסגעפיהרט ווערען, איז דער קרעדיט, ניט נאָר דער, וועלכען ער בעקומט, נאָר אויך דער, וועלכען ער גיט אַנדערע.

די ביידע מינים פון קרעדיט זענען ווירקונגען פון איבער־פּראָדוקציאָן און פאַר דעם נאָכיאָגען זיך נאָך קונדען. פאַר אַ גרויסען טייל פּראָלעטאַריער, פאַר די גרויסע קבצנים, איז דער קרעדיט פון קליין־הענדלער אַ גרויסע שטיצע. צום קרעדיט קומען אָן די, וועל־כע געפינען אַרבייט נאָר צייטענווייז. אָהן קרעדיט וואָלטען זיי אפשר געשטאָרבען פון הונגער אָדער גאָר מוזען גיהן גנבה'נען.

זיי דאַרפען דעם קליין־הענדלער, ווי ער דאַרף זיי. אָרגאַניזירען פון אַזעלכע קונים קאָנסום־גענאָסענשאַפטען איז אונמעגליך; דען אַ־זעלכע פעראיינען קענען נאָר עקזיסטירען, ווען זייערע קונדען צאָהלען זיי במזומנים. מען קען געוועהנליך אַ מאָל אויסהעלפען עטליכע מיט־גליעדער, פערלייכטערען זיי, ווען זיי געפינען זיך אין אַ נויט, האָטש דערמיט, וואָס מען פעררעכענט זיי דעם רוח, וואָס זיי וועלען דאַר־פען בעקומען, נאָר אַריינפיהרען אַ ברייטען קרעדיט איז אונמעגליך פאַר די קאָנסום־פעראיינען, ווארום אין דעם פאַל וועלען זיי זיך ניט קענען ענטוויקלען, פונקט ווי די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, קענען

אויך די קאָנסום-געזעלשאַפטען צו זיך צוציהען די שטאַנד פון די אַרבייטער, אָבער ניט די גאַנצע אַרבייטערשאַפט.

אַזוי וועט עס דויערען אַס ווענינסטענס, ביז וואַנען עס וועט ניט אַראָבקומען אַ ישועה פון דער זייט, ד. ה., דורך דעם, וואָס די מלוכה וועט זיך אַריינמישען און וועט איינפיהרען אַ נייעם אָרדנונג, וועלכער וועט אין גאַנצען בטל מאַכען דעם לומפען־פּראָלעטאַריאַט און אויפהייבען אויף די מדרגה פון אַרבייטער אַריסטאָקראַטען אַלע די, וועלכע אַרבייטען פאַר בעטלירשע שכירות, נאָר אַזאַ פערענדרונג וועט מסתמא אויספאַלען מיט די אָבשאַפונג פון פּראָלעטאַריאַט זיין גאַנצען.

דאַן וועלען מיר דאָך האָבען צו טהון מיט אַ גאַנץ נייער געזעלשאַפט. דאָ אָבער האַנדעלט זיך אום צו וויסען, וואָס פאַר אַ ווירקונג די קאָנסום־געזעלשאַפטען קענען האָבען ביי די היינטיגע קאַפּיטאַליסטישע פערהעלטניסע, און דאָ בלייבט דער כלל, אַז אַ היבשער טהייל פון פּראָלעטאַריאַט קען ניט, צוליעב זיין קלאַסען־לאַגע געהערען צו די קאָנסום־געזעלשאַפטען.

אומגעקעהרט, יעדער, וועלכער קען נאָר צאָהלען במזומנים, קען זיך בענוצען מיט דיזע געזעלשאַפטען. און אין אמת'ן טאַקי זענען דאָס גאָר ניט די אַרבייטער, נאָר בעאַמטע, אָפיצערען, בורזשויעס וכדומה, וועלכע בענוצען זיי אויף'ן בעסטען אופן. ווען די געזעלשאַפטען וואָלטען באמת אונטערגראָבען די קאַפּיטאַליסטישע אָרדנונג, דאַן דאַרפען מיר זאָגען, אַז די בורזשואַזנע בעלי־הבית'טעס העלפען דערצו נאָך פיעל בעסער, ווי די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע אַרבייטער. משטיינס געזאָגט, די פּראָלעטאַריער וועלען בעפרייט ווערען דורך דעם, וואָס די קאַפּיטאַליסטען, צוליעב זייער נאַרישקייט, וועלען זיך אַליין אַ מיתה אָנטהון דערמיט, וואָס זיי לאָזען אַליין פון זיך אַוועק זייערע קונדען.

אמת, מיר האָבען פערגעסען נאָך מיט איין זאַך זיך צו רעכענען, די קאָנסום־געזעלשאַפטען, חוץ דעם, וואָס זיי אָרגאַניזירען די קונדשאַפטען פון די אַרבייטער, ברייננען זיי נאָך דערצו אַ רוה אויך; און דאָס, וואָס מען וועט ניט דערגרייכען מיט דער ערשטער ד. ה. מיט די אָרגאַניזאַציאָנען פון די קונדשאַפט, וועט מען דערגרייכען מיט דעם רוה, ווען דיזע פעראיינען, אָנשטאָט צו צוטיילען דעם רוה צווישען די מיטגליעדער, וואָלטען איהם אַריינגעלעגט אין געשעפט, כדי איהם צו פערברייטערען, צו גרינדען נייע פאַבריקען און זאַוואָדען, וואָלט

דאָך דער שותּפות'דיגער קאַפּיטאַל אויף אַזוי פיעל אויסגעוואַקסען און אָנגעזאַמעלט זיך, אַז ער וואָלט איינגעשלונגען דעם פּריוואַט־קאַפּיטאַל.

דיזער השבּון איז אַזוי ריכטיג, פּונקט ווי יענער, וואָס מען רעכענט אוים, וואָס פאַר אַ גרויסען קאַפּיטאַל מען וואָלט היינט געקענט בעקומען, ווען מען וואָלט אַוועקגעלייגט אַ קאָפּיקע אויף פּראָצענט־פון פּראָצענט אין דעם טאָג, וואָס יעזוס איז געבוירען געוואָרען. ווען אין יענער צייט וואָלט מען געגרינדעט אַזעלכע קאָנסום־געָנאָסענשאַפטען, ווען דער פערעיין וואָלט די גאַנצע צייט מאַכען גוטע געשעפטען און דעם רווח וואָלט ער פערטהון אויף צו פערבּעסערען דעם געשעפט, דאַן וואָלט בלי ספק אַזאַ פערעיין אויף אַזוי פיעל רייך געוואָרען, אַז ער וואָלט געקענט היינט די גאַנצע ערד און אַלץ וואָס אויף איהר געפינט זיך אָבּקויפען. דער אונגליק איז אָבּער, וואָס אונזערע געָנאָסענשאַפט־פאַנטאַזיאָרען האָבּען זיך פערשפּעטיגט כמעט אויף גאַנצע 19 הונדערט יאָהר, און די צרה איז, וואָס זייער השבּון מאַכען זיי אין אַזאַ געזעלשאַפט, וואו דער קאַפּיטאַל האָט שוין כמעט די גאַנצע וועלט איינגענומען און פון יאָהר צו יאָהר פערגרעסערט ער זיך אויף אַזוי פיעל, אַז די קאַפּיטאַליסטען ברעכען זיך דעם מח, זוכענדיג נייע ערטער פאַר דעם צוואַקס פון זייער קאַפּיטאַל. און דיזעס משונה'דיג גרויסען קאַפּיטאַל וויל מען אַנטקעגען שטעלען דעם רווח פון עטליכע קאָנסום־געָנאָסענשאַפטען! דאָס וואָלט טאַקי געווען אַ קאַמפּף פון אַ דער־וואַקסענעם ריעז מיט אַ צוויי־יעהריגען קינד.

ווי די פרוי וועבּ ווייזט אויף אין איהר בוך איבּער די ענגלישע קאָנסום־געָנאָסענשאַפט־בּעוועגונג, איז אין ענגלאַנד און שאָט־לאַנד, וואו די געָנאָסענשאַפטען זענען מעהר ווי אומעטום ענטוויקעלט, אין יאָהר 1889 געווען אָרגאַניזירט 1389 קאָנסום־פעראיינען מיט 961,000 מיטגליעדער. די אַלע פעראיינען צוזאַמען האָבּען געהאַט אַ שענעם רווח פון 33 מיליאָן רובּל, דאָס קלינגט זעהר פיין, נאָר אין זעלבּען יאָהר האָט זיך אין ענגלאַנד געגרינדעט 2788 אַקציאָנערע געזעלשאַפטען מיט אַ קאַפּיטאַל פון 2,316 מיליאָן רובּל.

די 33 מיליאָן רווח, וואָס די געָנאָסענשאַפטען האָבּען געהאַט, איז אָבּער דאָס רוב איינגענומען פון צווישען האַנדעל. ניט קוקענדיג אויף דעם, וואָס זיי זענען פעראייניגט אין 2 גרויס־איינקויפט־געָנאָסענ־שאַפטען, די ענגלישע און די שאָטלענדישע, וועלכע האָבּען צו־זאַמען לערך 1 מיליאָן מיטגליעדער און 1,200 פעראיינען, קענען

די געגאָסענשאַפטען נאָר אַ גאַנץ קליינעם טייל פון די סחורה אַליין פּראָדוציערען, ווייל די קונדשאַפט פון די אַרבייטער פון איין לאַנד אַליין איז צו קליין פאַר אַ היינט-מאָדערנע קאַפּיטאַליסטישע אונטערנעהמונג. אַזאַ אונטערנעהמונג דאַרף פאַר זיך האָבען דעם וועלט-מאַרק, וואו זי קען אין גאַנצען ענטוויקלען איהר פּראָדוקטיוו-קראַפט.

„די פרייוויליגע קאָנסום-פעראייניגונגען — זאָגט פּראָף. העב, אַ הייסע אָנהענגערין פון די געגאָסענשאַפטען — מוזען זיך אין אמת'ן בעגנוגענען מיט צושטעלען אַזעלכע סחורות, וועלכע זענען נויטיג פאַר דעם פערזענליכען געברויך, אָבער וועלכע זענען ניט דוקא אַזוינע, אָהן וועלכע מען קען זיך קיין מאָל ניט בעגעהן און אויף זייער אויסאַרבייטונג זאָל מוזען דוקא אַ מאָנאָפּאָל עקזיסטירען. אין יעדען פאַל מוז די נאָכפראַגע זיין אויף זיי גענוג גרויס און אַ שטענדיגע. אין היינטיגער געזעלשאַפט קען נאָר אַ בעגרענעצטער טייל פון פאָלק נעהמען אַנטייל אין די קאָאָפּעראַטיוו-געגאָסענשאַפטען, דער טייל, וועלכער איז ניט צו רייך און ניט צו אָרים פאַר אַזאַ דעמאָקראַטישע זעלבסט-פערוואַלטונג".

די געגאָסענשאַפטליכע פּראָדוקציאָן איז אין נאָך מעהר איינגערערע ראַמען איינגעשמידט. „זעהר אַ קליינע-טהייל פון די סחורה (וועלכע די אַרבייטער פערברויכען) קען אויסגעאַרבייט ווערען דורך די פּראָדוקטיוו-געגאָסענשאַפטען. דער הויפּט-טהייל פון די סחורה, וועלכער דער אַרבייטער פערברויכט (לעבענס-מיטלען, טאַבאַק א. ז. ח.), ווערט אַריינגעפיהרט פון אויסלאַנד. פון זיין איבעריגען געברויך דאַרף מען נאָך אַראָברעכענען דאָס, וואָס ער גיט אויס אויף אַלטע זאַכען, וועלכע די רייכע קלאַסען האָבען שוין גענוצט; און ווי בעקאַנט, איז דער געברויך פון אַלט-ווערק זעהר פערשפּרייט צווישען די אַרבייטער. לסוף האָבען מיר נאָך אַן עקאָנאָמישען גרענעץ פיר יעדע פּראָדוקציאָן, ד. ה. די נאָכפראַגע דאַרף גענוג גרויס זיין, כדי עס זאָל לוינען אַ בעשטימטען אַרטיקעל אויסצואַרבייטען. צום ביישפּיעל „די פעראייניגטע גרויסהאַנדלונג-געגאָסענשאַפט", האָטש זי איז גאַנץ נאָהנט פון הויפּט פּונקט פון באַוועל-פאַבריקאַציאָן (מאַנטשעסטער) האָט זיך ניט געפיהלט בכח אַליין אונטערנעהמען די פּראָדוקציאָן פון באַוועלנע שטאָף. די אַרבייטער פערברויכען זעהר פערשיעדענע מינים שטאָף. דערפון קומט אַרויס, אַז די פאָדערונג אויף איין מין שטאָף איז אַזוי קליין, אַז עס לוינט גאָר ניט איהם צו פאַבריציערען.

אפילו אין דער הויפט־פאבריק אויך ניט. דיזער גרענעץ פון דער פראדוקציאן איז א גרויסע שטערענעש פאר א דעמאקראטישע פאבריקאציאן" (כ. סידני וועב. „די ענגלישע געזאמענשאפטס־בעוועגונג").

מיר זעהען, אז די נייע געזאמענשאפטען, וועלכע בעארבייטען אליין אליך, וואס זיי דארפען, זענען ניט אין כח, פונקט אזוי ווי די אלטע, וועלכע זענען געווען נאר האנדלונגס־געזעלשאפטען, צו בעענטפערען די סאציאל־פראגע, צוצוברעכען די מאכט פון קאפיטאל. פון דעם אלעם איז נאך אבער ניט געדרונגען, אז די געזאמענשאפטען האבען קיין שום בעדייטונג ניט און מען דארף זיי אין גאנצען אוועקווארפען. אזוי קלערען וואלט דאס הייסען קוקען אויף די געזאמענשאפטען פונקט אזוי אוטאפיסטיש, ווי די אנארכיסטען אדער אנדערע קאנסום־פעראיינס־פאנטאזיארען.

— דאס, וואס מיר האבען גערעדט ענטקעגען די קאנסום־פעראיינען, האט מען אויך געקענט זאגען ענטקעגען דעם פאליטישען און פראפעסיאנעלען קאמפף פון פראלעטאריאט, ענטקעגען וואהלען, ענטקעגען שטרייקען, צייטונגס־פראפאגאנדע א. ז. וו. ווי מען האט שוין טאקי דאס פראבירט. קיינע פון די דאזיגע טהעטיגקייטען אליין איז ניט בכח צו פערענטפערען די סאציאלע פראגע. דאס בעווייזט אונז אבער מעהר ניט ווי דאס, אז אזא איין איינציגער מיטעל איז דערצו ניטא.

די בעפרייאונג פון ארבייטער־קלאס קען ניט ארויסקומען פון אנ'איין איינציגער אלוועלטליכער רפואה. דאס קען נאר זיין א פראדוקט, א רעזולטאט, פון דעם קאמפף פונ'ם ארבייטער־קלאס פאר זיין לעבענס־פערבעסערונג, א קאמפף אויף אלע זייטען. וואו נאר ער איז נויטיג און מעגליך, און מיט אלע מיטלען, וועלכע קענען ברענגען צום ציעל. דער קאמפף דארף זיך ניט בעגרענצען נאר אויף איין געביעט און מיט איין מיטעל. דער פראלעטאריאט דארף שטענדיג טראכטען צו ערפינדען נייע הילפס־מיטלען און פערשפרייטען דעם קאמפף אויף אלע זייטען. ער מוז קלערען שטענדיג, ווי צו פיהרען די מלחמה מיט מעהר ענערגיע אין דער זייט, וואו דער נצחון איז מעהר זיכער. דערצו דארף ער זיך ניט לאזען פיהרען פון דאקטרינאריזמוס (ד. ה. גלויבען אין אזעלכע כללים, וועלכע בייטען זיך קיינמאל ניט אום), נאר ער דארף מיט אפענע

אויגען קוקען און בעטראכטען די ווירקליכע, זיך שטענדיג אומבייטענדע פערהעלטענישען. ניט אלע מאל און ניט אומעטום זענען אין קלאסען־קאמפף די זעלביגע הילפס־מיטלען גוט, און דער פראלעטאריאט וועט ניט אויף איין מאל גענוג שטארק און פעהיג זיין צו פיהרען דעם קאמפף מיט נצחון אויף אלע זייטען. ער דארף שטענדיג פרובירען זיינע וואפען, בעטראכטען דאס קאמפפס־פעלד, פערלאזען אלע מיטלען, וועלכע האבען אמאל גוט געטויגט, און אויפזוכען נייע, וועלכע וואלטען אפשר ביי אנדערע אומשטענדען טויגען אויף כפרות, אדער אפשר ניט דערגרייכט דעם ציעל, נאר היינט זענען זיי דוקא גוט.

אט פון דיזען שטאנד־פונקט דארפען מיר אויך בעטראכטען די קאנסום־פעראיינען. מיר דארפען ניט פרעגען, אויב זיי קענען אין גאנצען ברענגען די רפואה שלמה צו דער סאציאלער פראגע, נאר מיר דארפען זיך פרעגען אויב מען קען זיי אויך און אויף ווי פיעל מען קען זיי אנווענדען אלס איינע פון די מיטלען אין קלאסען־קאמפף פון דעם פראלעטאריאט. אויף דיזע פראגע וועלען מיר זוכען צו געבען א תירוץ.

II.

מען זאגט, אז די קאנסום־פעראיינען ברענגען צוויערליי נוצען דעם פראלעטאריאט: עקאנאמישע און מאראלישע. חוץ דעם, וואס זיי שאפען איהם וועלוועלערע און בעסערע סחורה און דערצו נאך א ביסעל רוח, זענען זיי די בעסטע שוהלע פון אחדות און פון דעמאקראטישע פערוואלטונג. על כן ענטוויקלען זיי אין דעם פראלעטאריאט דעם סאציאליסטישען געדאנק און געפיהל. אזוי זאגען די ניכטערע פריינד פון די קאנסום־פעראיינען.

ניט מיר וועלען לייקענען, אז די מאסע פון פראלעטאריאט בעדארף נאך געוויסע ערציהונג, כדי זי זאל צייטיג ווערען פאר׳ן סאציאליזמוס. אבער וואס־וואס, די ערציהונג פון די עטהיקער, וועלכע קוקען אויף די ארבייטער, ווי אויף קליינע הדר־יונגלעך, און אויף זיך, ווי אויף זייערע רביים, איז פאר אונז זייער א ספקה׳דיגע. ביי יעדער מאראלישע ערציהונג פון דערוואקסענע איז פאראויסגעזעצט, אז דער ערציהער האלט זיך מאראליש העכער און קוקט פון אויבען

אַראָב אויף די, וועלכע ער ערציהט. ווי נאָר גוט און פּשוט דאָס מעג זיין געמיינט ביי דעם אָדער יענעם עטהיקער, סוֹף כל סוֹף פיהרט דאָס דאָך צו אַ צבוע׳יאַקיש גלהי׳שע גאוה פון דעם עטהיקער, וועלכער דאַנקט דעם אויבערשטען אָדער איך וויים ניט וועמען דערפאַר, וואָס ער איז ניט אַזאַ בעל־עבירה׳ניק ווי אַנ׳אַנדער מאַרקסיסט רחמנא לצלן.

די בעסטע שוהלע, פון וועלכע ערוואַקסענע קענען האָבען אַ פּעולה, איז דאָס לעבען אַליין. איהר אמונה, איהר געוויסהייט, אַז דער פּראָלעטאַריאַט וועֶרט פון טאָג צו טאָג צייטיגער פאַרן סאָציאַ־ ליזמוס, שעפט די כאָציאַל־דעמאָקראַטיע אין דעם פאַקט, וואָס די לעבענס־פערהעלטניסען פון היינטיגען פּראָלעטאַריאַט וועקען אין איהם אויף די פּאָליטישע מדות, וועלכע מאַכען זיכער זיין גאַנצען נצחון אין דער מלוכה, און וואָס די אייגענע פערהעלטניסען רופען ביי איהם אַרויס די שטרעבונגען אָנצווענדען זיין מאַכט, כדי צו ערקעמפען אַלעם גוטס, אַלע ווינאָדעס פון דער היינטיגער קולטור.

מיר געהערען ניט צו די, וועלכע מיינען, אַז ווי באַלד די אַר־ בייטער זענען ביי געוויסע צופאַלען בעסערע פּאָליטיקער ווי אַנדערע קלאַסען, זענען זיי שוין צוליעב דעם אַליין אויך די בעסטע קונסט־ קריטיקער, די טיעפסטע פילאָזאָפען, די בעסטע דאָקטוירים א. ז. וו.

דעם פּראָלעטאַריאַט, ווי יעדען אַנדער מענש, ערציהען די לעבענס־פערהעלטניסען; צווישען דיזע פערהעלטניסען שפּיעלען אָבער אַ גרויסע ראָלע די אָרגאַניזאַציאָנען, אין וועלכע דער אַרבייטער נעהמט אַנ׳אַנטייל; אויך די קאָנסום־פעראיינען האָבען אַ גרויסע ווירקונג אויף זיין האַראַקטער און זיינע פעהיגקייטען.

מען זאָגט, אַז פעראיינען ענטוויקלען דעם געפיהל פון אַהדות, אָבער דאָס איז ווייניג; דער געפיהל פון אַהדות איז אַזוי אַלט און אפשר נאָך פיעל עלטער פאַר די מענשהייט אַליין; ער איז שוין געוועזען ביי דער מענשהייט, בשעת זי איז נאָך געשטאַנען אויף דער מדרגה פון אַפען (מאַלפּעס). דעם געפיהל בעגעגענט מען שטענדיג און אומעטום.

פערשיעדענע געזעלשאַפטען אונטערשיעדען זיך איינע פון די אַנדערע נאָר דערמיט, וואָס זיי האָבען אָדער האָבען ניט דעם געפיהל פון אַהדות, נאָר מיט דעם אינהאַלט און אומפאַנג פון דיזען געפיהל.

דער היינטיגער פּראָלעטאַריאַט אָבער קען נאָר דעמאָלט ער־

פיהלען זיין וועלט-היסטארישע אויפגאבע, ווען זיין געפיהל פון אַחדות ענטוויקעלט זיך אַזוי וויט, אַז ער נעהמט אַרום די גאַנצע אַרביי־טערשאַפט פון אַלע קולטורעלע לענדער; אַזאַ מין אַחדות קען ניט פעראיינינגט ווערען מיט אַנדערע, מעהר בעגרענעצטע מינים פון אַחדות. די צעכען און מאַרק־קהילות פון מיטעלאַלטער האָבען ענטוויקעלט זעהר אַ שטאַרקען געפיהל פון אַחדות. אָבער דיזער געפיהל האָט פון דעסטוועגען גאָר ניט אַרויסגערופען אָדער פאָרגעברייט דעם היינטיגען סאָציאַליזמוס. ער איז אַדרבא געווען דער היפך פון איהם.

עס איז דעריבער גיטאָ קיין גרעסערע נאַרישקייט, ווי צו מיינען, אַז דערמיט, וואָס מען וועט יעצט צוריק איינפיהרען דעם מיטעלאַלטערישען קהל׳שען איינענטום, וועט מען די בויערן איינפלאַנצען סאָציאַליסטישע אידעען.

די אינטערנאַציאָנאַלע סאָציאַליסטישע אַחדות ווערט שטאַרקער פאַר אַלץ ענטוויקעלט דורך די זעלבסטשטענדיגע פּאָליטישע טהעטיגקייט פון אַרבייטער־קלאַס. דאָס בעווייזט אונז דער וואוקס פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אַחדות, וועלכע ענטוויקעלט זיך פונקט אויף אַזוי פיעל, אויף ווי פיעל עס וואַקסט די ווירקענדע קראַפט און קלאָרהייט פון די טהעטיגקייט פון די אַרבייטער־פּאַרטייען אין פערשיעדענע לענדער.

די פּראָפעסיאָנעלע בעוועגונג ענטוויקעלט אויך אַ אינטערנאַציאָנאַלע אַחדות, נאָר קודם כל צווישען אַרבייטער פון דעם זעלבען פאַך. זי הויפט אַרויס דעריבער אַ פערלאַנג, אַ שטרעבונג צו אַ מין צעכישע אָבטיילונג פון די אַרבייטער פון פערשיעדענע מלאכות, און די אָרגאַניזירטע פון די ניט־אָרגאַניזירטע.

דער פערעסענער מיטגליעד פון אַ פּראָפעסיאָנעלען פעראיין הויבט ניך אָן צו קוקען פון אויבען אַראָב ניט נאָר אויף די, וועלכע ווילען ניט צושטעהן צו דער אָרגאַניזאַציאָן, נאָר אַפילו אויף די, וועלכע קענען דאָס ניט טהון. די פערבינדונג פון איין זייט ברייגגט צו אַנ׳אָבשיידונג פון דער אַנדערער זייט.

די שלעכטע זייטען פון דער פּראָפעסיאָנאַלער בעוועגונג ווייזען זיך אָבער גאָר ניט, אָדער זעהר זעלטען דאָרטען, וואו עס איז דאָ אַ שטאַרקע, זעלבסטשטענדיגע פּאָליטישע אַרבייטער־בעוועגונג. וויל מען זיי גוט בעטראַכטען און שטודירען — דאַרף מען זיך ווענדען

צו אַזוינע לענדער, וואו עס איז ניטאָ אַזאַ פּאָליטישע אַרבייטער־בע־וועגונג. גוט זעהען קען מען זיי אין ענגלאַנד און אַמעריקאַ.

ווי שטעהט עס אָבער מיט די קאָנסום־געגאָסענשאַפטען? זיי זענען ניט אַזוי איינגעגרענעצט, ווי די פּראָפּעסיאָנעלע פעראייניגען, אָבער, ווי מיר האָבען שוין געזעהען, קענען צו זיי האָבען אַ צוטריט ניט אַלע טיילען פון פּראָלעטאַריאַט, דערצו נאָך זענען זיי גאָר ניט קיין ריינע אַרבייטער־אָרגאַניזאַציאָנען. אַ קאָנסום־פעראיין, כדי ער זאָל קענען עקזיסטירען און בליהען, פאָדערט וואָס מעהר קונדען, וואָס זאָלען קענען צאָהלען נאָר במזומנים. ווי מיר ווייסען, פעהלט דעם פּראָלעטאַריאַט אין גאַנצען די מעלה. וואו נאָר עס ווענדט זיך אָן די עקאָנאָמישע אינטערעסען פון קאָנסום־פעראיין, מוזען געוועהנליך די מיטגליעדער זעהען קריגען וואָס מעהר נייע קונדען, וועלכע זאָלען וואָס מעהר קענען קויפען און דערביי צאָהלען במזומנים. דורך דעם קאָנ־סום־פעראיין ענטוויקעלט זיך אַ געוויסע אחדות צווישען דעם בורזשוי־אַזנעם און פּראָלעטאַרישען מיטגליעד, אין דער זעלבער צייט ענט־וויקעלט זיך אָבער אויך אַ שפּאַלטונג פון פּראָלעטאַריאַט גופא אויף 2 חלקים, איינער אַן אַריסטאָקראַטישער, וועלכער צאָהלט במזומנים, דער אַנדערער, דער המון, וועלכער לעבט אויף באָרג.

עס איז דווקא ניט דער מין אחדות, וועלכען עס דאַרף דער קעמפפענדער פּראָלעטאַריאַט. וואָס איז אָבער דער תוכן פון די אחדות, וועלכעס עס ענטוויקעלט זיך אין די קאָנסום־פעראיינען? דער פּאָ־ליטישער קאַמפף און נאָך מעהר דער פּראָפעסיאָנעלער, פאָדערט, כדי ער זאָל זיך איינגעבען, אַז יעדער איינציגער זאָל זיין איבערגעגעבען מיט לייב און לעבען צום כלל, ער זאָל זיין גרייט זיך מקריב צו זיין פאַר זיינע חברים — מעלות, וואָס רופען גאַנץ אָפט אַרויס ביי סטרייקען און וואַהלען פשוט וואונדער פון העלדישקייט. קיינער וועט ניט זאָגען, אַז די קאָנסום־פעראיינען זענען שוהלען פון העלדישקייט. דער צוועק פון אַזעלכע פעראיינען איז דער נוץ פון יעדען איינצעלנעם: דער מיטגליעד האָט גאָר ניט צו טהון, ער דאַרף מעהר ניט ווי נעהמען; די איינציגע גוטע מדה, וואָס די קאָנסום פעראיינען לערנען, איז די מדה צו צאָהלען במזומנים, זיי געוויינען אָב זייערע מיטגליעדער צו מאַכען חובות, אָבער געוויינען זיי ניט אָב פון דער מדה צו שטעלען דעם איגענעם „איך" העכער פאַר די אינטערעסען פון כלל. וואָלוועל קויפען און פערקויפען — דאָס איז דער עקס, אַרום וועלכען עס דרייט

זיך דער קאָנסום־פעראַיין, דאָס איז אַ שוהלע פון קרעמער־גייסט, אָבער ניט פון געפיהל זיך מקריב צו זיין פאַר'ן כלל.

פון דעסטוועגען איז נאָך גאָר ניט געדרונגען, אַז דער קאָנסום־פעראיין מוז דוקא ענטוויקלען דעם קרעמער־גייסט.

מיר האָבען פריהער געזעהען, אַז די פראָפעסיאָנעלע פעראיינען וויזען אויך אַרויס אַ געוויסע שטרעבונג צו בעשאַפען צעכישע אָבגעגרענעצטקייט, אָבער אַז דער פּאָליטישער קאַמפף איז מנצח דיזע אָבגעגרענעצטקייט און העלפט צו ענטוויקלען נאָר די גוטע זייטען פון די פראָפעסיאָנעלע בעוועגונג. די אייגענע זאַך קען זיך אויך טרעפען מיט די קאָנסום־פעראיינען דאָרטען, וואו עס איז דאָ אַ שטאַרקע פּאָליטישע און פראָפעסיאָנעלע בעוועגונג, וועלכע וועט ניט דערלאָזען דעם קרעמער־גייסט זיך צו ענטוויקלען צווישען די מיטגליעדער.

דאָרטען אָבער, וואו דער קלאַסען־קאַמפף איז גענוג שטאַרק, וואו די קלאַסען־הפכים זענען זעהר פערשאַרפט, ווי איז זאַכסען, למשל, דאָרטען איז ניטאָ וואָס מורא צו האָבען, אַז די קאָנסום־פעראיינען וועלען ווערען אַ בריק, וועלכער וועט אָבציהען אַ טייל אַרבייטער פון דער גאַנצער מאַסע פון פראָלעטאַריאַט און זיי אַריבערציהען צו דער בורזשואַזיע.

וואו אָבער עס פעהלען די אַלע בעדינגונגען, ברייננען די קאָנסום־פעראיינען פאַר די ערציהונג פיעל מעהר שאָדען, איידער נוצען. עס וואָלט געווען די גרעסטע נאַרישקייט צו וועלען ענטוויקלען דורך קאָנסום־פעראיינען אַ סאָציאַליסטישע בעוועגונג אין אַזעלכע לענדער, וואו די פערהעלטניסען זענען אַזוי וויט אָבגעשטאַנען, אַז עס קענען זיך דאָרט ניט האַלטען צוליעב דעם קיין פּאָליטישע און פראָפעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציאָנען.

אויסער אַהדות, זאָגט מען, ענטוויקעלט דער קאָנסום־פעראיין די פעהיגקייט פון דעמאָקראַטישע זעלבסט־פערוואַלטונג אין ווירטשאַפטליכען לעבען, וועלכע וועט אַ מאָל דאַרפען פערנעהמען דעם אָרט פון די קאַפּיטאַליסטען *).

עס איז גאָר ניטאָ קיין ספק, אַז מען בעדאַרף שטאַרק אַזאַ

*) בעזאָנדערס ווייזט אויף דערויף פרוי אַ. גערהאַרד אין אַ בראָשיורקע „קאָנסום־גענאָסענשאַפטען און סאָציאַל־דעמאָקראַטיע", אין וועלכע מיר געפינען אַ סך אינטערעסאַנטע בעמערקונגען און פאַקטען.

שוהלע פון ווירטשאפטליכע דעמאקראטיע, אז דאס איז טאקע זעהר א נויטהיגע זאך; אבער קיינער וועט זיך אויך ניט איינשפארען און זאגען, אז נאר די קאנסום־געגאסענשאפטען בילדען אזעלכע שוהלען; יעדע פראדוקטיוו־געגאסענשאפט, יעדער פראפעסיאנעלער פעראיין, יעדע קהל'שע פערוואלטונג, אויף וועלכע די ארבייטער שפארען זיך אריין, יעדע מלוכה'שע פערוואלטונג, אויף וועלכע די ארבייטער קריגען א ווירקונג—זענען א שוהלע פון א דעמאקראטישע ארגאניזאציאן און פון זעלבסט־פערוואלטונג, און נאך אונזער מיינונג—א ווייט בעסערע שוהלע, איידער די קאנסום־פעראיינען.

ניט אומעטום, ניט אויף אלע זייטען פון דעם געזעלשאפטליכען לעבען טויג א דעמאקראטישע פערוואלטונג. אזא פערוואלטונג איז דאס מעגליכער, וואס גיכער אלע אנטהיילנעהמער זענען אים שטאנד צו האבען אין אלע וויכטיגע פראגען אנ'אייגענע פעסטע מיינונג און וואס מעהר בעדייטונג עס האט די צוזאמענווירקונג פון אלע אנטהייל־נעהמער.

אין אזא לאגע געפינען זיך גיכער פאר אלץ די פראדוקטיוו־געגאסענשאפטען, ס'הייסט אויף וויפיעל זיי בלייבען אויף זייער אייגענעם טהעטיגקייטס־פעלד—ביי דער פראדוקציאן פון סחורה, אבער ניט ווען זיי פערנעהמען זיך מיט סוחר־מוכר־שאפט. אין א פראדוקטיוו־געגאסענשאפט פון שוסטער, צ. ב"ש, ווייס יעדער מיטגליעד, ווי די שטיוועל ווערען געמאכט, פון וואס פאר א לעדער און מיט וועלכע נעצייג א. ז. וו. יעדער פון זיי איז פעהיג ביי אלע געלעגענהייטען מיט ארבייטען, געבען אנ'עצה. ס'איז טאקי זעהר נויטיג די פריידיגע און ענערגישע מיט־ווירקונג פון יעדען מיטגליעד, כדי דער עסק זאל גוט געהן. די פראדוקטיוו־געגאסענשאפטען זענען געווים ניט די בעסטע שוהלע פון ארבייטער אהדות, זיי הויבען אויף און רייסען אב זייערע מיטגליעדער פון איבעריגען פראלעטאריאט, אבער זיי זענען אנ'אויסגעצייכענטע שוהלע פון זעלבסט־פערוואלטונג אין ווירטשאפטליכען לעבען.

די דעמאקראטישע זעלבסט־פערוואלטונג אליין וועט נאך ניט קענען, אין שטרענגען זינען פון ווארט, פערנעהמען דעם פלאץ פון די קאפיטאליסטישע ארדנונג, אין וועלכער אבי ווער ס'איז, וואס האט נאך די פראדוקציאנס־מיטלען, ווערט אויך דער ארגאניזאטאר און דער פיהרער פון דער פראדוקציאן.

וואָס מעהר ספּעציעלע קענטניסען מען מוז האָבען פאַר אַ בעשטימטען פעלד פון דער געזעלשאַפטליכער טהעטיגקייט, קענטניסען, וועלכע ס'קען דערגרייכען נאָר אַ קלייגער טייל פון די אַנטיילנעהמער, און וואָס וועניגער דער גאַנג פון אַ געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציאָן איז אָבהענגיג פון די מיטווירקונג פון דער גאַנצער מאַסע אַנטיילנעהמער, דאָס וועניגער טויג אַזאַ אָרגאַניזאַציאָן צו אַ דעמאָקראַטישע פערוואַלטונג. דער דעמאָקראַטיזמוס בעשטעהט דאָ אין דעם, וואָס די אַנטיילנעהמער גיבען איבער עטליכע געניטע מענשען, אויף וועלכע מען קען זיך פערלאָזען, אַז זיי זאָלען דינגען גוטע ספּעציאַליסטען, וואָס זאָלען אָרגאַניזירען און פיהרען דעם בעטריעב. אויף ווי ווייט די ספּעציאַליסטען פיהרען גוט דעם עסק, דאָס זעהען די אַנטהיילנעהמער נאָכ'ן ערפאָלג פון געשעפט. אַזאַ מין אָרגאַניזאַציאָן זענען די אַקציאָנערע געזעלשאַפטען.

וויל מען ווערען אַ מיטגליעד פון אַ שוסטער-פּראָדוקטיוו-גענאָסענשאַפט, דאַרף מען אַליין זיין אַ שוסטער. וויל מען אָבער ווערען אַן'אַקציאָנער פון אַ כימישע אָדער אַ מאַשין-פאַבריק, דאַרף מען גאָר ניט זיין קיין כימיקער, ניט קיין מעכאַניק. די הויפּט-זאַך דערביי איז דער צוטרוי, וועלכען מען האָט צו דער פערוואַלטונג, צו די דירעקטאָרען, צו זייער געניטקייט און צו זייער ערליכקייט. ס'איז בעקאַנט, אַז ניט נאָר די פּראָדוקטיוו-גענאָסענשאַפט פערנעהמט דעם אָרט פון אַ איינצעלנעם קאַפּיטאַליסט, וועלכער איז דער פיהרער און אָרגאַניזאַטאָר פון דער פּראָדוקציאָן, נאָר נאָך פיעל מעהר די אַקציאָן-געזעלשאַפטען, וועלכע זענען אַודאי ניט קיין שוהלע פון דעמאָקראַטישע זעלבסט-פערוואַלטונג.

אָבער אין דעם זינען שטעהען די ריינע קאָנסום-פעראיינען פיעל נעהנטער צו די אַקציאָן-געזעלשאַפטען, ווי צו די ריינע פּראָדוקטיוו-גענאָסענשאַפטען. זייער עסק איז מסחר, וועלכער איז גאַנץ פרעמד פאַר די גאַנצע מאַסע פון זייערע מיטגליעדער, די גאַנצע אַרבייט טוהען נאָר עטליכע אויסגעקליבענע פערטרויענס-מענשען און געדונגענע פּריקאַזשטשיקעס. וויל מען ניט רעכענען דאָס קויפען פאַר אַ מיט-אַרבייטען — וואָרום אַז אויב אַזוי האָט מען בעדאַרפט יעדעס קינד פון אַ סוחר האַלטען פאַר זיין מיט-אַרבייטער — דאַן האָבען די מיטגליעדער פון אַ קאָנסום-פעראיין ניט מעהר צו טהון, ווי די אַקציאָנערען פון אַן'אַקציאָנערע געזעלשאַפט; זיי קלויבען אויס זייערע פערטרויענס-

מענשען און לאָזען די זאַך געהען ווי עס געהט, אין נאָר נאָך די רעגירונגס-
וולטאַטען נאָך, גוטע אָדער שלעכטע, בלייבען זיי צופריעדען, אָדער ניט
צופריעדען מיט זייערע אויסגעקליבענע און לסוף מאַכען זיי אַ הלוקה
מיט'ן רוח.

שוין גאָר ניט רייַדענדיג פון די פּראָדוקטיוו-גענאָסענשאַפטען, וועלכע זענען זעהר ווייניג פערשפּרייט, קען מען זאָגען, אַז אין יעדען פּראָפעסיאָנעלען פעראיין, אין יעדען פּאָליטישען פעראיין, אין יעדע קהל'שע פערוואַלטונג, וואָס איז אויסגעקליבען דורך אַלגעמיינע שטימ-רעכט, איז פאַראַן פיעל מעהר דעמאָקראַטישע זעלבסט-פערוואַלטונג, ווי אין אַ וואָס'ער עס איז קאָנסום-פעראיין. דאָס איז נאָך איינענטליך גאָר ניט קיין גרויסער פעהלער פון די קאָנסום-פעראיינען—אַ צייטונג איז אויך ניט קיין שוהלע פון דעמאָקראַטישער זעלבסט-רעגירונג, און פונדעסטוועגען איז זי זעהר אַ נויטהיגע כלי-זין אין בעפרייאונגס-קאַמפף פון פּראָלעטאַריאַט — אָבער אין יעדעם פאַל איז דאָך דאָס קיין מעלה אויך ניט.

פיעל בעסער שטעהט דאָס מיט דער עקאָנאָמישער בעדייטונג פון די קאָנסום-פעראיינען. עס איז גאָר קיין ספק ניט, אַז די קאָנסום-פעראיינען קענען געבען זייערע קונדען בעסערע און ביליגערע סחורה, ווי דער קליין-קרעמער. זייערע קונדען זענען זיכער, אַז מען וועט זיי ניט געבען קיין געפעלשטע סחורה און מען וועט זיי ניט אָבנאַרען. אמת, לאַסאַל האָט געמיינט, אַז דער אַרבייטער געווינט סיי ווי סיי גאָר ניט, וואָרום דאָס וואָס ער געווינט פון די קאָנסום-פעראיינען פון איין זייט, פערליערט ער פון דער אַנדערער זייט, ווייל, לויט דעם געזעץ פון שכירות, איז וואָס וועלוועלער עס ווערען די לעבענס-מיטלען פון אַרבייטער, דאָס ניעדעריגער פאַלען די שכירות. אָבער דער געזעץ, אין דער געשטאַלט, ווי לאַסאַל האָט איהם אַרויסגעשטעלט, איז, ווי ס'איז שוין לאַנג בעקאַנט, גאַנץ פאַלש. אָהן אַ ספק ווירקען די מקחים פון די לעבענס-מיטלען אויף די שכירות, אָבער ניט נאָר זיי אַליין האָבען אַזאַ ווירקונג, עס איז דאָ נאָך אַ סך אַנדערע סבות, וועלכע עס האָבען אויך אַ ווירקונג אויף די שכירות.

די שכירות ענדערען זיך ניט פונקט אַזוי, ווי די מקחים פון די לעבענס-מיטלען, זיי זענען וועניגער בעוועגליך; גאַנץ אָפט בלייבען זיי די זעלביגע, אַפילו דאַן, ווען דער מקח פון די לעבענס-מיטלען ווערט גרעסער, און אין דעם פאַל אַליין, וואָס רופט אַרויס די פערטייערונג פון

די לעבענס-מיטלען, מאַכט גיכער ערגער די לאַגע פון די אַרבייטער, אײדער פערגרעסערט זייערע שכירות.

פון דעם שטאַנד-פונקט דאַרף מען בעטראַכטען דעם שוין-צאָל און בימעטאַליזמוס. עס קען זיך אומגעקעהרט טרעפען, אַז דער מקח פון די לעבענס-מיטלען וועט פאַלען, בעת די שכירות בלייבען די זעלביגע. דאָס קען זיך מעהר טרעפען דאָרט, וואו די אַרבייטער זענען פראָפעסיאָנעל און פאָליטיש גוט אָרגאַניזירט. אויף אַזאַ'נ'אופן זעהען מיר אויך דאָ, אַז פריהער פאַר אַלץ איז נויטהיג אַ שטאַרקע פראָפעסיאָנעלע און פאָליטישע אָרגאַניזאַציאָן, כדי די קאָנסום-גענאָסענשאַפטען זאָלען האָבען אַ בעדייטונג אין אַ בעפרייאונגס-קאַמפף פון פראָלעטאַריאַט.

מען וואָלט געקענט אייגענטליך מיינען, אַז פאַר דעם בעפרייאונגס-קאַמפף איז גאַנץ גלייך, צו מען וואָלט מאַכען וועלוועלער פאַר'ן אַרבייטער די לעבענס-מיטלען (אָדער צו ער וועט בעקומען אַ געהיסען רוח), אפילו דאַן, ווען די שכירות וועלען בלייבען די זעלביגע; דאָס פערהעלטניש צווישען קאַפּיטאַל און אַרבייט וועט זיך דערפון אויף אַ האָר ניט אומבייטען.

אַ דירעקטע פערענדערונג איז דאָ טאַקי ניטאָ, דאָס איז אמת. די עקספּלואַטאַציאָן פון אַרבייטער בלייבט אונפערענדערט, כל זמן עס וועט זיך ניט אומבייטען דאָס פערהעלטניש צווישען די שכירות און דעם ווערטה, וועלכען דער אַרבייטער בעשאַפט, גאַנץ גלייך, אויב דער אַרבייטער בעקומט פאַר זיינע שכירות מעהר אָדער ווייניגער לעבענס-מיטלען. נאָר פאַר דעם אופן אַליין, ווי דער אַרבייטער פיהרט זיין בעפרייאונגס-קאַמפף, איז דאָס גאָר ניט גלייכגילטיג. וואָס וועלוועלער ס'זענען די לעבענס-מיטלען, דאָס בעסער קען זיך דער אַרבייטער נעהרען און קליידען, דאָס מעהר כח האָט ער צו ווידערשטיין אַנטקעגען די בעלי-בתים. און ניט נאָר דאָס אַליין. דער אַרבייטער קען ווייניגער ווי אַלץ עפּעס אָבשפּאָרען פון די הוצאות, וועלכע ער דאַרף האָבען אויף זיינע קערפּערליכע בעדערפנישען. אַזוינע בעדערפנישען זענען בעשטימט פון די נאַטור-געזעצען און לעבענס-געוואָהנהייטען. די העכערונג אָדער די פערקלענערונג פון די שכירות ווירקט ביים אַרבייטער קודם כל אויף זיינע קולטורעלע בעדערפנישען: אויף די הוצאות אויף בילדונג, אויפ'ן פּאָליטישען קאַמפף און ד. ג. אָט דיזע בעדערפנישען זענען די ערשטע, וועלכע, ווייניגסטענס, דאָרט, וואו דער אַרבייטער

האט שוין דערגרייכט א געוויסע מדרגה פון ענטוויקלונג, געווינגען דערפון, וואס די לעבענס-מיטלען פון ארבייטער — נאהרונג, הייצונג, בעלייכטונג, קליידונג א. ז. וו.— ווערען וועלוועלער. און ס'איז דוקא טאקע נויטיג, אז דיזע קולטורעלע הוצאות זאלען זיך וואס מעהר פערגרעסערען.

די הוצאות, וועלכע דער ארבייטער קען זיך פארגינען אויף בילדונג, אויפ'ן פאליטישען און פראפעסיאנעלען קאמפף זענען פעסט בעגרענעצט דורך זיינע קערפערליכע בעדערפנישען. ביי בעשטימטע שכירות און בעשטימטע מקחים פון לעבענס-מיטעל קען מען זיי ביז אויפ'ן האר אבשאצען. דעם ארבייטערס קעשענע איז זעהר בעגרענעצט און אז מען זאל פון איהר נעהמען צופיעל אויף איין זאך, למשל, אויף אנ'אלגעמיינע וואהל אדער א גרויסען שטרייק, וועט מען שוין ווייניג וואס קענען נעהמען אויף אנ'אנדער זאך; עס קען זיך דעריבער דאכטען ביי א אבערפלעכליכע בעטראכטונג, אז די בילדונג, די פאליטישע און פראפעסיאנעלע בעוועגונג פון די ארבייטער זענען גאר ניט ענג פערבונדען מיט אנ'אנדער, אז יעדער פון זיי קען זיך נאר ענטוויקלען אויף די קאסטען פון דעם אנדערען. דאס איז א גאנץ גראבער טעות; דאס ווייזט אבער נאר, ווי זעהר די ארבייטערס מיטלען זענען פאר דיזע צוועקען בעגרענעצט און וואס פאר א גרויסען ווערט עס האט יעדעס מיטעל, וואס העלפט צו פערגרעסערען דעם ארבייטערס הכנסה. אהן שום ספק קענען די קאנסום-גענאסענשאפטען אין דיזען זינען זיין זעהר נוציג. גאנץ נאך דער מדרגה פון די ארבייטער-בעוועגונג און פון די געזעצגעבונג בעווייזען די קאנסום-פעראיינען זייער ווירקונג דערמיט, וואס זיי גיבען די איינצעלנע מיטגליעדער די מעגליכקייט — סיי דורך דעם, וואס זיי גיבען איהם וועלוועלערע לעבענס-מיטלען, סיי דורך דעם, וואס זיי פערגרעסערען זיין הכנסה דורך דעם רוח — אויסצוגעבען מעהר אויף זייער בילדונג, אויף זייער פארטיי, אויף זייער פראפעסיאנעלען פעראיין. דארטען אבער, וואו די ארבייטער-בעוועגונג שטעהט אויף א הויכע מדרגה און געהט בעוואוסטערהייט צום ציעל, און וואו עס איז ניטא קיין שטרענגעש פון דער געזעצגעבונג, נעהמען זיך די ארבייטער-ארגאניזאציאנען אליין פאר דיזע ענינים. אין ענגלאנד איז דא ניט ווייניג קאנסום-פעראיינען, וועלכע לאזען אב א היבשען טייל פון זייער הכנסה אויף בילדונג און פראפאגאנדע. אין 1893-טען יאהר האבען די ענגלישע קאנסום-בער-

איינען אויסגעגעבען אויף בילדונג אַנ׳ערך פון 320,000 רובל. און אויף אונטערשטיצונג אַנ׳ערך פון 240,000 רובל.

וואָס פאַר אַ ראָלע די קאָנסום-פעראיינען קענען שפּיעלען ביי אַ סטריַיק, קען מען זעהען פון בערשטיינ׳ס בעשרייבונג פון דעם ריעזיגען קוילען-גרעבער סטריַיק, וואָס איז פאָרגעקומען אין 1893-טען יאָהר („נייע צייט“, XII, 1, זייטע 271). „גאַנץ אָפט — שרייבט בערנשטיין — פלעגען די אָרטיגע קאָנסום-פעראיינען שטאַרק צו הילף קומען די אַרבייטער. פון 24 טויזענד בערג-אַרבייטער פון דרום-יאָרקשיר זענען 10,000 געוועזען מיטגליעדער פון דער קאָאָפּעראַטיוו-גענאָסענשאַפט אין בערנסליי, וועלכע האָט אין אויגוסט נאָך פונאַנדערגעטיילט דעם האַלב-יעהריגען רוח, צו 25 רובל אויף יעדען מיטגליעד. חוץ דעם האָבען פיעלע אַרבייטער אָבגענומען אויך אַנדערע אַלטע חובות, וואָס זיי האָט געקומט פון פעראיין. און דעם 25-טען סעפּטעמבער, אַז די נויט האָט זיך פאַרשטאַרקט, האָט דער פעראיין בעשלאָסען פונאַנדערצושיקען 2500 רובל אין דעם מיטך פון 4 וואָכען, אַז מען זאָל דאָס צוטיילען צווישען די מעהר בעדערפטיגע חברים. אין סך-הכל האָט דיזע גענאָסענשאַפט אַרויסגעגעבען אויף אונטערשטיצונג ביז אָנהייב אָקטאָבער אַנ׳ערך פון 20,000 רובל. נאָך אַ צווייטער קאָנסום-פעראיין האָט אַרויסגעגעבען אויף דעם זעלבען ציעל 15,000 רובל א. ז. וו. עס איז גאַנץ שווער אויסצורעכענען די גאַנצע סומע, וואָס אַנדערע אַרבייטער-גענאָסענשאַפטען פון אַנדערע בעצירקען האָבען אויסגעגעבען. נאָר דאָס דאַרף מען דאָ דערמאָנען, אַז די גרויסע איינקויפס-גענאָסענשאַפט פון מאַנשעסטער האָט, נאָך אַנ׳אַלגעמיינער אָבשטימונג, מיט אַ ריעזיגע מעהרהייט בעוויליגט 50,000 רובל פאַר די סטרייקענדע. — מיט איין וואָרט, דאָס, וואָס ביי אַנדערע אומשטענדען איז מעהר ניט, ווי אַ שטערענגעש פאַר די אַרבייטער-בעוועגונג, אַ מיטעל ניעדעריג איינצוהאַלטען די שכירות, איז דאָ, אין פערבינדונג מיט שטאַרקע אָרגאַניזאַציאָנס, וועלכע האָבען גענוג כח און פרייהייט, און דורך דעם, וואָס די בערג-אַרבייטער האָבען דורך זייער שטימ-רעכט אַ גרויסע פּאָליטישע ווירקונג, — געווען אַ ווירקליכע אונטערשטיצונג פאַר די אַרבייטער, האָטש דיזע אונטערשטיצונג איז אַפילו געווען שטאַרק בעגרענעצט“.

מעהר ווי אומעטום אָבער איז דיזער מין טהעטיגקייט פון די קאָנסום-פעראיינען ענטוויקעלט אין בעלגיען, וואו זיי אונטערשטי-

צען מיט זייערע מיטלען ניט נאר די בילדונג און פראפעסיאנעלע טהעטיג־קייט, נאר אפילו די פאליטישע טהעטיגקייט פון קעמפפענדען פראָ־לעטאריאט אויך. וואנדערוועלד ווייזט אויף פאלגענדע סמנים פון די בעלגישע סאציאליסטישע גענאסענשאפטען („נייע צייט" XVI, 1, זייטע 327 און ווייטער):

„א) אין די סטאטוטען (תקנה־ביכלעך) שטעהט געשריבען, „אז די ארגאניזאציאן איז קודם כל א פאליטישע און א סאציאליסטישע און אז פון דער מינוט אן, ווי די נעמען פון די מיטגליעדער ווערען איינגעשריבען אין די ביכער פון דער גענאסענשאפט, אנערקענען די מיטגליעדער דערמיט אליין דעם פראגראם פון דער ארבייטער־פארטיי".

ב) יעדער קען ווערען א מיטגליעד פון א סאציאליסטישע גע־נאסענשאפט, ווען ער ערפילט די פאלגענדע 3 בעדינגונגען: 1) ער איז איינשטימיג מיט'ן פראגראם פון דער ארבייטער־פארטיי; 2) ער בעצאהלט איינטריט־געלד (19 קאפ. אין זשאלימאן, 31 קאפ. אין אנט־ווערפען, $9^1/^2$ קאפ אין אנדערע שטעדט); 3) ער קויפט אנאנ־טיילס־צעטעל, אנאקציע (א צעטעל קאסט אומעטום 3 רובל 80 ק. אויסער זשאלימאן, וואו ער קאסט 1 רובל 25 ק. און לעווען, וואו ער קאסט $28^1/^2$ קאפ). דער פרייז פון דער אקציע ווערט אבגערעכענט פון רוה, וואס דער מיטגליעד בעקומט; אויף אזא אופן קען יעדער קבצן ווערען א מיטגליעד פון פעראיין, ניט געבענדיג דערויף א קאָ־פיקע ניט.

דער רוה פון גאנצען נעשעפט ווערט צוטיילט אויף 3 חלקים: איין טייל געהט אויף הובות און אויף רעזערוו־קאפיטאל, א צוויי־טער טייל געהט אויף סאציאליסטישע אגיטאציאן און דער דריטער טייל געהט אויף דעם רוה פאר די ארבייטער פון געשעפט און פאר די מיט־גליעדער פון פעראיין. דער רוה פון די מיטגליעדער איז אין פערשידענע געגענדען פערשידען. ווי עס איז שוין אויבען דערמאנט געווארען — בעמערקט ווייטער וואנדערוועלד — שטעלען צו די גענאסענשאפטען דער פארטיי דעם גרעסטען טייל פון איהרע אגיטאציאנס־מיטלען אין גע־שטאלט פון געלד־סימען, פון סטרייק־אונטערשטיצונגען פון נדבות אויף די סאציאליסטישע פרעסע א. ד. ג. די גענאסענשאפטען זענען פאר די פארטיי א מעלקענדיגע קוה.

„א דאנק זיי, האט א מאל געזאגט אנסעל, קענען מיר שטור־מען די קאפיטאליסטישע געזעלשאפט מיט קארטאפעל און 4־פונטיגע

לאַבּענס ברויט". ווען די אַרבּייטער-פיהרער ווערען צוליעב זייערע איבּערצייגונגען אַרויסגעיאָגט פון די ווערקשטאַטען און בּלייבּען אָהן בּרויט, קענען זיי זיין זיכער, אַז די קאָאָפּעראַטיוו וועט זיי געבּען אַ בּעשעפטיגונג. אין אַנדערע לענדער זענען די אַגיטאַטאָרען אין אַ שלעכטע צייט גאָר גענויט צו עפענען אַ קרעמעל, אָדער אַ שיינקעל, אין בּעלגיען אָבּער בּעקומען זיי אַ שטעלע אין „פאָלקס-הויז" אָדער אין „פאָרווערטס"*). פונקט אַזוי, ווי יעדער גלה זוכט צו פערשפרייטען אין זיין דאָרף דעם קאַטוילישען גלויבּען, אַזוי פערשפרייט יעדער געגאָסענשאַפטס-דיענער די פּרינציפּען פון סאָציאַליזמוס אין די אינדוסטריע-מיטעלפונקטען. וואָס עס אָנבּעלאַנגט די מאָראַלישע ווירקונג פון די געגאָסענשאַפטען, דאַרפען מיר נאָך אָנווייזען אויף דעם, צו אַלע קאָאָפּעראַטיווען עפענען בּאַלד נעבּען די בּעקערייען אויך רעסטאָראַנען, וואו עס זענען פאַראַן פערשידענע זאַלען פאַר פאָרלעזונגען, פאַר פערזאַמלונגען און פאַר ימים-טובים, אַלע אָרגאַניזאַציאָנען, וואָס געהערען צו דער פאַרטיי, האָבּען פאַר זיך אַנ'אומזיסטען זאַל; דאָ איז דער מיטעל-פונקט פון דעם גאַנצען סאָציאַליסטישען לעבּען פון דעם געגענד; דאָ קומען זיך צונויף אַלע גענאָסען. חוץ דעם האָבּען די גרעסערע געגאָסענשאַפטען געגרינדעט אָבּטיילונגען פאַר קונסט און ערציהונג, וועלכע עס ענטוויקלען זיך בּיסלעכווייז. די געגאָסענשאַפטען זענען אויף אַזאַ אופן ניט נאָר אַליין שטאַרקע עקאָנאָמישע אָרגאַניזאַציאָנען און אַ מעכטיגער אַגיטאַציאָנס-מיטעל; וואָס ווייטער ווערען זיי אַלץ מעהר אַ מיטעלפונקט פון גייסטיגען לעבּען.

מען דאַרף ניט אַרונטערמאַכען אונטער'ן האַנד די אונטערשטיצונג, וועלכע די געגאָסענשאַפטען גיבּען די פּאָליטישע און פּראָפעסיאָנעלע בּעוועגונג. מיר ווייסען זעהר גוט, אַז דאָ קען מען אויך מיט קליינע מיטלען זעהר פיעל אויפטהון, וואָרום די בּעגייסטערונג פון דער מאַסע פערשטאַרקט און פערגרעסערט די ווירקונג פון די טהעטיגקייט. די 33 מיליאָן רייגע רוה, וואָס די ענגלישע קאָנסום-פעראיינען גיבּען, זענען צו אומבּעדייטענד, צו ווייניג, אַז זיי זאָלען מיט זייער יעהרליכען צוואוקס קענען איינשלינגען דעם הונדערט-מאָל גיכער וואַקסענדען גאַנצען קאַפּיטאַל פון לאַנד. דיזע סומע וואָלט אָבּער געוועזען אַ ריעזיגער קריעגס-אוצר, ווען מען וואָלט איהם אָנגעווענדט

*) „פֿאָלקס-הויז" — אַ קאָאָפּעראַטיוו אין בּריוסעל; פֿאָרווערטס„ — אַ קאָאָפּעראַטיוו אין גענט.

אויף אָרגאַניזאַציאָנען און בילדונג פון פּראָלעטאַריאַט. אָמת, דערצו דאַרף מען האָבען אַנ׳ערך פון אַ מיליאָן מיטגליעדער, וואָס קענען צאָהלען במזומנים און וועלכע זאָלען זיך מיט פריוד אָבזאָגען פון זייער רוה לטובת הכלל. די ענגלישע קאָנסום-פעראיינען גיבען נאָך עד־היום אויף בילדונג ניט מעהר, ווי 1 פּראָצענט פון דעם ריינעם רוה. די קאָנסום־פעראיינען קענען נאָך אויף אַזאַ אופן טהון אַ טובה דעם פּראָלעטאַריאַט דאָרטען, וואו זיי אָרגאַניזירען איינענע בעטריעבען, דערמיט אַליין, וואָס זיי שטעלען זייערע אַרבייטער אין פיל בעסערע בעדינגונגען (אויף ווי פיעל דאָס ערלויבט די קאָנקורענץ). דערמיט אַליין גיבען זיי אַלע אַרבייטער פון דעם זעלבען פאַך אונטערשטיצונג, מאַכען לייכטער זיך צו דערשלאָגען צו בעסערע אַרבייטס-בעדינגונגען אויך אין פּריוואַט געשעפטען.

מען דאַרף אין יעדען פאַל פון די טהעטיגקייט פון די קאָנ־סום-פעראיינען ניט צו פיעל ערוואַרטען. זי קען האָבען ממשות נאָר דאָרט, וואו די אַרבייטער־בעוועגונג איז שוין גענוג שטאַרק און ענט־וויקעלט, און דערצו נאָר אין ווייניג אינדוסטריע־צווייגען — פּונקט ווי דער באָיקאָט — דאָס הייסט אין אַזעלכע, מיט וועלכע די קאָנ־סום פעראיינען קענען זיך בעשעפטיגען, וועלכע דינען פאַר די פער־זענליכע בעדערפנישען פון די ברייטע פאָלקס-מאַסען, למשל, בעקע־רייען, שהיטה־הייזער, שיך־פאַבריקען, וועש־ און קליידער־געשעפטען, טאַבאַק-פאַבריקען (דאָרט וואו עס ניטאָ קיין טאַבאַק מאָנאָפּאָל), קאָנ־סערווען־פאַבריקען א. ד. ג. יעדענפאַלס, האָבען די ענגלישע און בעלגישע גענאָסענשאַפטען אויף זייער טהעטיגקייטס-פעלה פיעל נו־צען געבראַכט.

עס פערשטעהט זיך, אַז קיין גן עדן התחתון קענען זיי ביי דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפטס־אָרדנונג ניט בעשאַפען. דורך זייערע קאָנקורענץ נויטען די געגאָסענשאַפטען די קליינע קרעמעלעך, אַז זיי זאָלען לאָזען וועלוועלער די לעבענס־מיטעל, דערמיט ברייגגען זיי אַ נוטץ ניט נאָר זייערע מיטגליעדער אַליין, נאָר אויך די איבעריגע בעפעלקערונג.

III.

מיר מוזען על כן אָננעהמען, אַז די געגאָסענשאַפטען שפּיעלען אַ גרויסע ראָלע אין בעפרייאונגס־קאַמפף פון פּראָלעטאַריאַט. אויך

מאַרקס האָט אין 1866 יאָהר אויסגעדריקט די זעלבע מיינונג. מיר האַלטען פאַר נויטיג אויפצוווייזען דערויף, ווייל די אָנהייגער פון דער עטהישער בעוועגונג, די אַנארהיסטען, די סאָציאַל-פּאָליטיקער װאַרפען פאָר מאַרקס'ן און די מאַרקסיסטען, אַז זיי זענען פיינד פון געגאָסענשאַפטען.

אויף דער זשענעווער קאָנגרעס פון דער „אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטער געזעלשאַפט" אין 1866 יאָהר האָט מען אָנגענומען די פאָלגענדע רעזאָלוציאָן, װעלכע דער גענעראַלראַט (צענטראַל קאָמיטעט) האָט פאָרגעלייגט. ווי עס ווייזט אויס, איז דער פּרינציפּיעלער טהייל געוועזען פערפאַסט פון מאַרקסען.

„די אויפגאַבען פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטער-געזעלשאַפט בעשטעהט אין דעם, צו פערבינדען די פון זיך אַליין אַרויסגעװאַקסענע אַרבייטער-בעוועגונגען פון פערשידענע לענדער, זיי פערײנלגעמיינערן און זיי צו געבען אַנ'איינהייטליכקייט, אָבער זיי ניט נויטען אָנצונעהמען אַ װעלכע עס איז דאָקטרינערע סיסטעם*). דעריבער דאַרף דער קאָנגרעס זיך ניט אויסשפּרעכען פאַר איין בעשטימטע סיסטעם פון געגאָסענשאַפטען, נאָר ער מוז זיך בעגנוגענען מיט דער ערקלערונג פון עטליכע אַלגעמיינע פּרינציפּען:

א) מיר האַלטען די געגאָסענשאַפטען פאַר איינע פון די טרייב-קרעפטען, וואָס װעלען איבערמאַכען די יעצטיגע געזעלשאַפט, וואָס איז אויפגעבויט אויף די קלאַסען-געגענזעצע. דער גרויסער פערדיענסט פון דער בעוועגונג בעשטעהט אין דעם, וואָס ער ווייזט אויף פּראַקטיש, אַז דער יעצטיגער דעספּאָטישער סיסטעם, וועלכער וואַרפט די אַרבייט אונטער דעם יאָך פון קאַפּיטאַל און ברייגגט הונגער און נויט, קען ווערען אומגעביטען אויף אַ רעפּובליקאַנישע סיסטעם פון געגאָסענשאַפטען מיט גלייכע און פרייע מיטגליעדער, װעלכע וועט ברייגגען מזל-ברכה פאַר די מענשהייט.

ב) אָבער כל זמן די געגאָסענשאַפטס-בעוועגונג וועט זיין אין די ענגע ענטוויקלונגס-פאָרמען, וועלכע עס קענען איהר געבען די בעמיהונגען פון איינצעלנע אַרבייטער, וועט זי קיין מאָל ניט זיין אים שטאַנד אומצוענדערן די קאַפּיטאַליסטישע געזעלשאַפט. כדי די געזעלשאַפטליכע פּראָדוקציאָן איבערצומאַכען אין אַ גרויסע האַרמאָנישע

*) ד. ה. אַ סיסטעם, וואָס איז געבויט אויף כללים, וועלכע עס בייטען זיך קיין מאָל ניט אום.

סיסטעם פון פרייע קאָאָפּעראַציעס, וועגען נויטיג אַזוינע אַלגעמיינע סאָציאַלע איבערקערעניִשען, אַזוינע אומבייטונגען פון אַלע געזעלשאַפט־ליכע פערהעלטניסע, וועלכע מען וועט קיין מאל ניט קענען דערגריי־כען, כל זמן די אָרגאַניזירטע מאַכט פון דער געזעלשאַפט, ד. ה. די מאַכט פון דער מלוכה, וועט ניט איבערגעהען פון די הענד פון די קאַפּיטאַליסטען אין די הענד פון די אַרבייטער.

ג) מיר שלאָגען פאָר די אַרבייטער בעסער צו גרינדען פּראָ־דוקטיוו־געזעלשאַפטען איידער קאָנסום־געזעלשאַפטען. די לעצטע בעריהרען נאָר די אָבערפלעכע פון דער יעצטיגער עקאָנאָמישער געזעל־שאַפט, בעת די ערשטע גראָבען אונטער איהר גרונדלאַגע.

ד) מיר שלאָגען פאָר אַלע קאָאָפּעראַטיווע געזעלשאַפטען אָבצוגעבען אַ טהייל פון זייער הכנסה אויף אַ קאַפּיטאַל צו פּראָפּאַגאַנ־דירען זייערע פּרינציפּען מיט וואָרט און ביישפּיעל, אָדער, אַנדערש געזאָגט, העלפענדיג גרינדען נייע פאַבריקען מיט קאָאָפּעראַטיוו־פּראָדוק־ציאָן און אויך דורך בילדונג און אַגיטאַציאָן.

ה) כדי ניט דערלאָזען, אַז די קאָאָפּעראַטיווע געזעלשאַפ־טען זאָלען ווערען איינפאַכע בורזשואַזנע אַקציאָן־געזעלשאַפטען, דאַר־פען אַלע אין זיי בעשעפטיגטע אַרבייטער — גאַנץ גלייך, צי זיי זענען אַקציאָנערען אָדער ניט — קריגען אַ גלייכען טהייל פון דעם פערדיענסט. נאָר זעלטען און אויף אַ קליינע צייט קען מען צולאָזען, אַז די אַקציאָ־נערען זאָלען קריגען אַ קליינעם פּראָצענט".

אויף דעם לאָזאַנער קאָנגרעס אין 1867 יאָהר האָט מען אָנגענ־נומען דעם פאָרשלאַג פון עקקאַריוס, אַז די מיטגליעדער פון דער „אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטער־געזעלשאַפט" זאָלען ווירקען אויף די פּראָפעסיאָנעלע בונדען, אַז די לעצטע זאָלען אָנווענדען אַלע מיטלען אויף גרינדען און אונטערשטיצען די פּראָדוקטיוו־געזעלשאַפטען.

וועגען דיזע צוויי רעזאָלוציאָנען האָט בערנשטיין אין זיין אַרטיקעל: „אַ נייער פּראָיעקט פון געזעלשאַפטען" געשריבען („נייע צייט" XIV, 1, זייטע 230): „פון דער זשענעווער רעזאָלוציאָן קען מען זאָגען, אַז אין איהר תוכן איז זי נאָך עד היום ניט ריכטיג. אָבער די אויספיהרונגען, וואָס זי האָט געמאַכט, האָבען נאָר געפּאַסט פאַר די ערפאַהרונג פון יענע צייט. דאָס רוב האָבען די געזעלשאַפטען, וועלכע האָבען זיך געגרינדעט אויף זעלבסט־הילפע און בעזאָנדערס די קאָנסום־געזעלשאַפטען, געהאַט אַ קרעמערשען כאַראַקטער. די לאָזאַנער

רעזאָליוציאָן איז געוועזען צו געפּאַסט צו דער אידעע, וועלכע איז געוועזען זעהר פערשפּרייט צווישען די פאָרגעשריטענע אַנהייננגער פון פּראָפּע־סיאָנעלע בעוועגונג אין ענגלאַנד. די אידעע האָבען פערשיעדענע געווערקשאַפטען געפּרובירט אין די זיבציגע יאָהרען אַנצווענדען, אָבער עס איז דערפון זעהר ווענינ אַרויסגעקומען. עס איז שווער צו זאָגען, ווי וויט מאַרקס איז געוועזען איינשטימיג מיט אַלע רעזאָליוציאָנען, אָבער דער פּרינציפּיעלער טהייל געהערט יעדענפאַלס מאַרקסען. אין „קאַפּיטאַל", אויך אין זיינע אַנדערע ווערק, האָט ער זיך אויך אַזוי אויסגעדריקט. אין לעצטען קאַפּיטעל פון עקקאַריוס'ס בראָשיור „ווידער־לעגונג פון אַנ'אַרבייטער", וועלכע מאַרקס האָט דורכגעזעהען און אויסגעבעסערט, לעזען מיר: „די יעצטיגע געזעלשאַפטען האָבען אונפערמיידליך אין זיך עפּעס, וואָס כאַראַקטעריזירט אַ פּראָדוקציאָן, וועלכע בערוהט אויף קאַפּיטאַל און לוין־אַרבייט, אַקוראַט ווי די צעכען אין אַלטען רוים און אין די ערשטע צייטען פון מיטעל־אַלטער הי'בען אונפערמיידליך געטראָגען אויף זיך אַ שטעמפּעל פון שקלאַ־פעריי. איך קוק אויף די יעצטיגע געזעלשאַפטליכע שטרעבונגען, אויף וויפיעל זיי קענען איבערהויפּט פּראַקטיש אויסגעפיהרט ווערען, ווי אויף די אַלטרוימישע צעכען, ווי אויף די ערשטע שוואַלבען פון צוקונפט, ווי אויף אַ צייכען פון די קומענדיגע סאָציאַלע פערהעלטניסע. פּונקט אַזוי ווי עס איז געוועזען דאָס פערהעלטניס צווישען די אַלט־רוימישע צעכען און די פּאַנשצשיזנע־בויערן פון דעם ערשטען משך פון דער פעאָדאַלער מלוכה און דעם בונד פון די האַנזעאישע שטעדט, אַזוי וועט זיין דאָס פערהעלטניס צווישען די היינטיגע פּראָדוקטיוו־געזעלשאַפטען און די צוקונפטיגע סאָציאַליסטישע פּראָדוקציאָן". ווי דער אינהאַלט אַזוי די אויסדריקען וויזען, אַז דאָס האָט געשריבען מאַרקס. אויף וויפיעל מאַרקס האָט געהאַלטען פאַר די געזעלשאַפ־טען, האָט ער געפאָדערט, אַז זיי זאָלען זיין געגרינדעט מיט די כחות פון די אַרבייטער אַליין. „וואָס עס אָנבעלאַנגט די יעצטיגע געזעלשאַפ־טען, האָט ער געשריבען אין 1875 יאָהר, האָבען זיי נאָר אַ ווערט אויף אַזוי פיעל, אויף וויפיעל זיי זענען אונאַבהענגיג און געהערען די אַרבייטער אַליין, ליגען ניט אונטער דעם שוץ פון רעגירונג אָדער בורזשואַזיע" (אַ בריעף וועגען דעם פּראָיעקט פון גאָטאַיער פּראָגראַם, „נייע צייט" IX, I, זייטע 572).

„פון יענער צייט אָן האָט די געשיכטע פון די געזעלשאַפטען

בעוועגען, אז פּראָדוקטיוו־געגאָסענשאַפטען טרעפען אין יעצטיגען עקאָ־נאָמישען אָרדנונג די גרעסטע שוועריגקייטען פון אַלע זייטען, ווייל די געגאָסענשאַפטען גראָבען זיך אונטער דעם גרונד פון די יעצטיגע געזעלשאַפט, בעת די קאָנסום־פעראיינען האָבען גאָר ניט אַלע מאָל אַ קרעמערישען כאַראַקטער. אַזוי ווי די קאָנסום־פעראיינען, ריידענדיג מיט די ווערטער פון ושענעווער רעזאָלוציאָן, זענען „איינע פון די טרייב־קרעפטען פון דער געזעלשאַפטליכער איבערקערענעש", איז האָט טען, וואו די פּראָדוקציאָן געפינט זיך אויף אַ נידריגע מדרגה פון ענטוויקלונג, און וואו זיי זענען די איינציגע געשטאַלט פון אַרבייטער אָרגאַניזאַציע, מוזען זיי קריגען אַ קרעמערישען כאַראַקטער. אָבער אויף אַ העכערע מדרגה פון ענטוויקלונג פון די פּראָדוקציאָן, צוזאַמען מיט אַנדערע קרעפטען, קענען זיי ווערען שטאַרק ווירקענדע ספּרוזשינעס פון די געזעלשאַפטליכע ענטוויקלונג. דאָ איז אַלץ אָבהענגיג פון די אַלגעמיינע פערהעלטניסע פון געזעלשאַפטס־לעבען, צו וועלכע מיר רעכענען אויך די פּאָליטישע בעדינגונגען. אויסער דעם זעהען מיר דאָ אויך די ווירקונג פון דעם געזעץ, אַז מיט דעם צאָהל בייט זיך אויך די קוואַליטעט. די גרויסע געגאָסענשאַפטען אין צפון־ענגלאַנד האָבען געמוזט אָננעהמען אַן אַנדער כאַראַקטער, בעת זיי האָבען דער־גרייכט טויזענדע און צעהנדליגע טויזענד מיטגליעדער און האָבען גע־גרינדעט אַ בונד, וואָס האָט ארומגענומען אַ מיליאָן מיטגליעדער, פון וועלכע דער גרעסטער טהייל זענען געוועזען אין דער זעלבער צייט מיטגליעדער פון פּראָפעסיאָנעלע בונדען. איבערהויפּט איז די פער־ברייטונג פון דער קאָאָפּעראַטיווער בעוועגונג אין ענגלאַנד צוזאַמענ־געפאַלען מיט דער ענטוויקלונג פון די פּראָפעסיאָנעלע בעוועגונג".

צו דעם, וואָס דאָ איז שוין געזאָגט געוואָרען, קענען מיר נאָך הינציג וואָס צולייגען. אז מיר וואָלטען שוין געוועזען אונגערעכט אין דעם, וואָס מיר וואָלטען פאַר צו קליין געהאַלטען די ראָלע, וועלכע די קאָנסום־פעראיינען קענען שפּיעלען אין לעבען פון אַרבייטער־פאָלק ביי די יעצטיגע בעדינגונגען, דאַרפען מיר אָבער אויך ניט פערגעסען, אַז זיי וועלען קיין מאָל ניט זיין אים שטאַנד צו פערנעהמען דעם אָרט פון פּאָליטישע און פּראָפעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציאָנען. אים גענענ־טהייל, די פּאָליטישע און פּראָפעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציאָנען מוזען שוין זיין גוט ענטוויקעלט, איידער די קאָנסום־פעראיינען וועלען זיין אים שטאַנד צו שפּיעלען וואָס עס איז פאַר אַ ראָליע אין קלאַסען־קאַמפף,

און דיזע ראָלע, וועניגסטענס פֿאַר די נאָהענטע צוקונפֿטיגע צייט, וועט זיין גענוג קליין אין פֿערגלייך מיט די ראָלע פֿון די אַנדערע איבּען דער-מאָנטע אָרגאַניזאַציאָנען. וואָס פֿאַר אַ ווירקונג די קאָנסום-פֿעראיינען קענען האָבּען צוזאַמען מיט די פּראָדוקטיוו-גענאָסענשאַפֿטען דאָרטען, וואו דער פּראָלעטאַריאַט האָט שוין דערגרייכט האָטש צום טהייל די פּאָליטישע מאַכט, אָדער אויף וויפֿיעל די יעצטיגע גענאָסענשאַפֿטען טראָגען אין זיך אַ קרן פֿון די צוקינפֿטיגע סאָציאַליסטישע געזעלשאַפֿט, דאָס איז אַ פֿראַגע, וועלכע מיר וועלען דאָ ניט בּעטראַכטען, דען אין אונזער אַרבּייט בּעשעפֿטיגען מיר זיך נאָר מיט דער בּעדייטונג פֿון די קאָנסום-פֿעראיינען פֿאַר די יעצטיגע צייט. דאָס אַלץ, וואָס מיר האָבּען דאָ געזאָגט, בּעווייזט גענוג, אַז די קאָנסום-פֿעראיינען זענען נוצליך דעם קעמפֿפֿענדען פּראָלעטאַריאַט, אָבּער נאָר בּיי געוויסע פֿערהעלטניסען.

אָבּער נאָר אַ הויכע מדרגה פֿון פּאָליטישע און פּראָפֿעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציאָנען, וועלכע פֿאָדערען פֿון זייער זייט אַ הויכע געזעל-שאַפֿטליכע ענטוויקלונג, איז נאָך ניט די איינציגע בּעדינגונג, וועלכע עס איז נויטיג, אַז די קאָנסום-פֿעראיינען, פֿון וועלכע מיר רעדען דאָ, זאָלען האָבּען אַ קיום. כּדי זיי זאָלען האָבּען אַ קיום מוזען זיך נאָך געפֿינען אַ געוויסע צאָהל פֿון מענשען, וועלכע עס זאָלען קענען פֿיהרען דעם געשעפֿט. כּדי די קאָנסום-פֿעראיינען זאָלען ניט ווערען איינפֿאַכע קרעמערלעך, וואו דער אַרבּייטער קויפֿט זיינע סחורה וועל-כע ער ווי אַנדערש וואו, מוזען ניט נאָר דער גרעסטער טייל פֿון זיינע מיטגליעדער, נאָר אויך די אָנפֿיהרער זיין פּראָלעטאַריער, אָדער ווע-ניגסטענס פֿריינד פֿון קעמפֿפֿענדען פּראָלעטאַריאַט. דער פּראָלעטאַריאַט מוז פֿון זיך אַליין געבּען אַזעלכע קרעפֿטען, וואָס זאָלען זיך קענען איבּערגעבּען פֿאַר די גענאָסענשאַפֿטען. ניט אַלע מאָל האָט דער פּראָלעטאַריאַט אַזוינע קרעפֿטען. וואָס מעהר עס וואַקסט די אַרבּייטער-בּעוועגונג אין דער לענג און אין דער בּרייט; וואָס גרעסער עס ווערט זיין ווירקונג אויף דער מלוכה און געזעלשאַפֿט; וואָס שווערער און גרעסער עס ווערען די אויפֿגאַבּען, וועלכע מען דאַרף פּראַקטיש אויספֿיהרען, דאָס ווייניגער קען מען זיך בּעגנוגענען מיט דעם גוטען רצון און ניט גע-ניטע אַרבּייט פֿון די אַרבּייטער כּדי אויפֿצוטהון די אַרבּייט, וועלכע עס פֿאָדערט די ענטוויקלונג פֿון דער בּעוועגונג. עס ווערט אַלץ נויטיגער איבּערצוגעבּען די אַרבּייט בּעזונדערע מענשען, וואָס האָבּען די נויי-

טיגע פעהיגקייטען, די נויטיגע פראַקטישע און טעאָרעטישע געניט־קייט, אַזעלכע, וואָס מען קען גוט זייער האַראַקטער. איהר קענט קוקען אויף דיזע מענשען, ווי אויף אָנפיהרער פון דער בעוועגונג, אָדער ווי אויף איהרע דינער — עס איז אַלץ איינס: אָהן זיי קען די בעוועגונג ניט עקזיסטירען, און וואָס מעהר זי וואַקסט, דאָס מעהר נויטיגט זי זיך אין זיי.

אַזעלכע אויסגעצייכענטע און געניטע מענשען זענען זעהר זעל־טען און מען נויטהיגט זיך אין זיי בעזאָנדערס דאָרטען, וואו די בעווע־גונג וואַקסט אַזוי גיך, אַז דער וואוקס פון אַזעלכע געניטע אויסגעפּראָ־בירטע קרעפטען קען איהם ניט דעריאָגען, ווייל זיי וואַקסען זעהר לאַנגזאַם. אין אַזאַ פאַל קען די גרינדונג פון קאָנסום־פעראיינען צו־נעהמען די לעצטע קרעפטען ביי די פּאָליטישע און פּראָפעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציאָנען, אין דאָס וואָלט אין יעדעם פּרט געוועזען זעהר שעד־ליך פאַר אונזער בעוועגונג, ווייל די וועניגער וויכטיגע קאָנסום־פער־נען וואָלטען זיך ענטוויקעלט אויף קאָסטען פון די וויכטיגערע אָרגאַני־זאַציאָנען.

אָבער די פראַגע דאַרף מען נאָך פון אַ צווייטע זייט בעטראַכטען. די פּאָליטישע און די פּראָפעסיאָנעלע טהעטיגקייט פאָרדערט אַזעלכע קענטניסע און פעהיגקייטען, וועלכע ענטוויקלען זיך ביי די אַרבייטער ביז אַ געוויסע גראַד דורך די בעדינגונגען פון זייער לעבען אַליין. אין דיעזע טהעטיגקייט שפּיעלט שטענדיג די הויפּט־ראָליע די פעראיינינגטע מיטהילפע פון דער אַרבייטער־מאַסע; איהר פערשטאַנד, איהרע בע־גייסטערונג, איהר זעלבסט־אָפּפערונג גיבען די מעגליכקייט צו פעריכ־טען די פעהלערן פון די פיהרער.

גאַר אַנדערש איז דאָס מיט די קאָנסום־פעראיינען. דאָ רעדט מען שוין וועגען סוחר׳ישע טהעטיגקייט, וועגען די טהעטיגקייט פון אַ סוחר, אַ קאַפּיטאַליסט; דאָ דאַרף מען קענטניסע און פעהיגקייטען, וועלכע עס זענען פרעמד דעם אינדוסטריעלען אַרבייטער, וועלכע ענט־וויקלען זיך ניט אין פּאָליטישען און פּראָפעסיאָנעלען קאַמפּף. אויך די מיטווירקונג פון די מיטגליעדער שפּיעלט דאָ אַ פיעל קלענער ראָלע, ווי אין די פּאָליטישע און פּראָפעסיאָנעלע בעוועגונגען. דער קיום פון דער גענאָסענשאַפט איז אָבהענגיג נאָר פון די פעהיגקייטען און געניטקייט פון זיינע אָנפיהרער.

אָבער וואָס מעהר דער פּאָליטישער און פּראָפעסיאָנעלער קאַמפּף

פערנעהמט דעם גאַנצען לעבען פון אַרבייטער־קלאַס, דאָס גיכער װעט ער פון איין זײַט האַלטען די אָנפיהרער, װעלכע האָבען געװאונען זײַן פערטרויען אין דיזען קאַמפף, פאַר די בעסטע פיהרער פון די קאָנסום־פעראיינען, און פון דער אַנדערער זײַט װעט ער בענוצען דיזע שטעלען צו פערזיכערן אַן'אונאָבהענגיגע עקסיסטענץ פאַר די אויס־געפּראָבירטע קעמפפער, װעלכע װערען אַרויסגעטריעבען פון די קאַפּי־טאַליסטען. מען קען אָבער זײַן אַ פּראַכטיגער פּאָליטיקער, אַ אויס־געצייכענטער פיהרער פון דער פּראָפעסיאָנעלער בעװעגונג און זעהר אַ צרה'דיגער סוחר.

אויב די פּאָליטיק און דער פּראָפעסיאָנעלער בונד קענען לײַ־דען דערפון, װאָס די קאָנסום־פעראיינען נעהמען צו בײַ זיי די נויי־טיגסטע קרעפטען, װעלען די קאָנסום פעראיינען לײַדען דערפון, װאָס די פּאָליטיק און דער פּראָפעסיאָנעלער בונד װעלען זיי צושטעלען אַזעל־כע קרעפטען, װאָס טויגען פאַר זיי ניט. און דאָך מוזען זיך אַלע דרײַ פאַכען ענטװיקלען צוזאַמען און װירקען איינע אויף די אַנדערע, כּדי די גענאָסענשאַפטס־בעװעגונג זאָל זײַן נוצליך פאַר די אַרבייטער זאַך.

אַלע די שװערקײַטען זענען דאָס רוב פאַראַן דאָרטען, װאו די קאָנסום פעראיינען זענען נאָך יונג; װאו עס איז נאָך ניטאָ קיין גע־ניטקייט, ניט קיין טראַדיציאָנען; װאו עס האָבען זיך נאָך ניט אויס־געאַרבייט אַזעלכע פיהרער, װאָס קענען זײַן לעהרער און בעל־עצות פאַר דעם יונגען דור. אין אַזאַ פאַל, װען עס ליעגט פאַר. אַ פראַגע, צו זאָל מען גרינדען קאָנסום־פעראיינען אָדער ניט, דאַרף מען פריהער פון אַלץ זעהען, אויב עס איז פאַראַן מענשען, װאָס קענען פיהרען דעם געשעפט. דער הײַליגער גוטער װילען פון די קונים איז נאָך ניט גענוג.

פיעל בעסער װי אומעדום זענען אין דעם פּרט די בעדינגונ־גען אין ענגלאַנד, װאו די קאָנסום־פעראיינען האָבען זיך געגרינדעט מיט הונדערט יאָהר צוריק, בעת אין דײַטשלאַנד און עסטרײַך איז די בעװעגונג אַלט נור איניגע צעהנדליג יאָהר; דאָ האָט זי זיך אָבגעהאַל־טען אין איהר ענטװיקלונג דורך די געזעצליכע שטערעניסען, װעלכע זענען נאָך עד היום אַ שטיין אין װעג פאַר די סאָציאַליסטישע גענאָ־סענשאַפטס־בעװעגונג. אָבער ניט קוקענדיג אויף די הונדערט־יאָהרי־גע געניטקײַט האָט זיך אַרויסגעװיזען, אַז אַפילו עד היום קענען די קאָנ־סום־פעראיינען ניט אַלע מאָל קאָנקורירען אין ענגלאַנד מיט דעם קאַפּי־

טאל. לויט דעם חשבון, וואס פרוי וועב וויזט אויף אין איהר אויבענ־דערמאנטען בוך וועגען די ענגלישע קאאפעראטיווע בעוועגונג, האבען אין דעם משך פון 1870 ביז 1889 אויפגעהערט צו עקסיסטירען פון דעם צאהל, וואס איז געוועזען געגרינדעט אין דער צייט, ניט ווייניגער ווי 844 געזעלשאפטען.

אז מיר וועלען אויפמערקזאם דורכקוקען דעם חשבון, וואס פרוי וועב וויזט אונז, וועלען מיר זעהען, אז לאנדאן גיט די גרעסטע צאהל פון באנקראטען פון קאנסום־פעראיינען. אין גראפשאפט מידל־סעקס האבען 99 געזעלשאפטען אויפגעהערט צו עקזיסטירען. פון די 46 קאנסום־פעראיינען, וואס האבען אויפגעהערט צו עקזיסטירען אין גראפשאפט סארריי, און פון 36 אין גראפשאפט קענט געהערט א גוטער חלק צו לאנדאן. און די גרויסע צאהל פון די באנקראטען ווער־קלערט זיך דערמיט, וואס אין לאנדאן איז די קאאפעראטיווע בעווע־גונג זעהר שטארק, אדער וואס מען גרינדעט דארטען זעהר פיעל גע־זעלשאפטען. אים געגענטהייל, אין לאנדאן זענען די קאנסום־פעראיינען זעהר ווייניג ענטוויקעלט. — אין 1889 יאהר איז אין לאנדאן, נאך די ווערטער פון פרוי וועב, דער ווערטה פון די סחורה, וואס זענען געווען פערקויפט פון אלע געזעלשאפטען, געוועזען ניט גרעסער ווי 80 קאפ. אויף יעדען איינוואהנער. אין מידעלסקעס נאר 48 קאפ.! אים געגענטהייל, אין אנדערע ערטער פון לאנקאשיר הזט ער דערגרייכט 46רובל אויף יעדען איינוואהנער, אין דערהעם—אפילו 80 רובל און אין יארקשיר — 85 רובל!

די הויפטשטאדט פון בעלגיען איז א סך קלענער ווי לאנדאן. אין 1892 יאהר איז אין ב ר י ו ס ע ל געוועזען 200 טויזענד איינוואה־נער און אין איינעם מיט די פארשטעדט — נאך ניט אין גאנצען 500 טויזענד איינוואהנער, און ניט קוקענדיג אויף דעם זעהען מיר, אז אויך אין בעלגיען איז דער לעבען אין הויפטשטאדט ווייניגער גוט פאר די ענטוויקלונג פון די געזעלשאפטען, ווי אין די קליינע פא־בריטשנע שטעדט. ניט ברויסעל, נאר ג ע נ ט האט געגרינדעט אין 1880 יאהר די געזעלשאפט „פארווערטס", וועלכע דיענט פאר א מוסטער פון אלע סאציאליסטישע געזעלשאפטען. ברויסעל האט ערשט אין 1004 יאהר נאכגעטהון דער פראווינץ. האטש ברויסעל'ס „פאלקס־הויז" האט געהאט אין 1893 יאהר 9000 מיטגליעדער און „פארווערטס" מעהר ניט ווי 5500, האט פונדעסטוועגען דער לעצטער

געהאַט 179,000 פראַנקען רוח, בעת דאָס „פאָלקס־הויז" האָט ניט געקראָגען אַפילו אַ העלפט פון דעם: 64 טויזענד פראַנק און כמעט אין גאַנצען פון די בעקערייַ (61,741 פראַנק).

אין דײַטשלאַנד ענטוויקלען זיך אין בערלין די קאָנסום־פעראייַנען אויך ניט. בעסער ווי אומעדום ענטוויקלען זיי זיך אין זאַקסען. ווי עס ווייַזט אויס, טויג פאַר זיי ניט די לופט פון די גרויסע שטעדט. זאָל דאָס נור זייַן אַ פשוטער צופאַל? די אָרגאַניזאַציאָן פון די קונים איז אין יעדען פרט אַ פייַנע זאַך, אָבער אַ געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציאָן, ד. ה. אַ פערבינדונג פון פיעל געזעלשאַפטליכע עלעמענטען צו אַ פעראייניגטע טהעטיגקייט, פאָדערט, פריהער פון אַלץ, אַז מען זאָל קענען צוזאַמענברענגען דיזע עלעמענטען, פאָדערט אַ געוויסען גראַד פון צוזאַמען־זאַמלונג (קאָנצענטראַציאָן). און פאַר קיין מין פון אַרבייטער אָרגאַניזאַציאָנען האָט דאָס ניט אַזאַ ווערדע, ווי פאַר די קאָנסום־פעראייַנען.

אייַנער פון די פערעסענע קאָנסום־פעראייַנס־פאַנטאַזיאָרען ווייַזט אָן דעם שווייַצערישען פראָפעסיאָנעלען בונד, ווי אויף אַ בײַשפיעל, די באַזעלער קאָנסום־גענאָסענשאַפט, וועלכע האָט כמעט אַזוי פיעל מיטגליעדער, ווי דער פראָפעסיאָנעלער בונד (13,000), האָט אָבער געקראָגען אין איין יאָהר כמעט אַ האַלבען מיליאָן פראַנק רוח, בעת דער פראָפעסיאָנעלער בונד האָט אין זייַן קאַסע קוים 30,000 פראַנק. אויף ווי פיעל מאָל וואָלט ער רייַכער געווען, ווען זייַנע מיטגליעדער האָלטען זיך פערנומען מיט דער אָרגאַניזאַציאָן פון קונים.

אָבער ווי אַזוי די 13,000 טויזענד געזינדען, וועלכע זענען צושפרייט איבער גאַנץ שווייץ, וואָלטען געקענט אָרגאַניזירען זייערע אייַנקויפע — וועגען דעם זאָגט אונזער הכם אַ וואָרט ניט. ס'איז גרינג צו פערשטעהן, אַז ווען 13,000 געזינדען וואָהנען אַזוי נאָהענט נעבען אייַנאַנדער, אַז זיי קענען מאַכען זייערע אייַנקויפען למשל אין 13 קראָמען, וועט דער רעזולטאַט זייַן אַ גאַנץ אַנדערער, ווי ווען די זעלבע געזינדען זענען אַזוי צושפרייט, אַז זיי דאַרפען האָבען פאַר די זעלבע אייַנקויפע 500 קראָמען. אין לעצטען פאַל וועט די קאָנסום־גענאָסענשאַפט מוזען באַנקראָטירען.

יעדער קאָנסום־פעראיין פאָדערט אַ געוויסען גראַד פון צוזאַמען־זאַמלונג פון געזינדען, וועלכע וועלען מאַכען בײַ איהם זייערע אייַנקויפע. אמת, דער קאַפּיטאַליסטישער פראָדוקציאָנס־אופן זאַמעלט

שוין אַליין צוזאַמען גרויסע מאַסען פון אַרבייטער, אָבער אין קליינע שטעדטלעך געהט די צוזאַמען־זאַמלונג ביי דער אַרבייט האַנד אין האַנד מיט דער צוזאַמען־זאַמלונג פון געזינדען. אין די גרויסע שטעדט, מיט זייער מורא'דיגע ווייטקייט, צושפרייטען זיך די אַרבייטער נאָך אַרבייט אין אַלע זייטען פון שטאָדט, זיי זענען צוואָרפען צווישען אַנדערע איינוואָהנער, וועלכע האָבען פערשידענע און ניט זעלטען אומגעקעהרטע אינטערעסען. אַפילו די אַרבייטער אַליין זענען דאָ אויך ניט גלייך, אָפט האָבען זיי פערשידענע געוואָנהייטען און פערשידענע בעדערפנישען. ביי אַזוינע בעדינגונגען איז אין אַ גרויסע שטאָדט פיעל שווערער צו אָרגאַניזירען די קונים, ווי אין אַ קליין פאַבריטשנע שטעדטעל, וואו אַלע איינוואָהנער זענען אַרבייטער, וועלכע זענען פערנומען נאָר אין עטליכע מלאכות. דערצו קומט נאָך צו נאָך אַנ'אַנדער שטערענעש. די טהעטיגקייט פון די קאָנסום־גענאָסענשאַפטען נעהמט אַרום אַזאַ פאַך, אין וועלכען דער איינצעלנער קאַפּיטאַליסט, וואָס איז אַ פרייער בעל־הבית אין זיין אייגענעם געשעפט און קען ריזיקירען, איז אין אַ פיעל בעסערע לאַגע, ווי די קאָנסום־גענאָסענשאַפטען, וועלכע אַרבייטען מיט געדונגענע מענשען, האָס זענען ניט אַזוי פריי אין זייער טהעטיגקייט און טראָגען אויף זיך די גאַנצע פעראַנטוואָרטליכקייט. גיט זיך זיי עפּעס ניט איין — דאַרפען זיי ענטפערען, גיט זיך זיי יע איין — האָבען זיי דערפון קיין שום נוטץ ניט. דער פאַך, אין וועלכען עס ווייזט זיך אַרויס דער פאָרצוג (מעלה) פון דעם איינצעלנעם קאַפּיטאַליסט אַנטקעגען די גענאָסענשאַפטען און נאָך מעהר אַנטקעגען די מלוכה, איז דער סוחר'רישער — דער האַנדעל. דער איינצעלנער סוחר קען בעסער אויסנוטצען די גוטע לאַגע פון מאַרק, ער ריהרט זיך אַ סך גיכער און איהם איז גרינגער נאָכצוגעהן נאָך דער מאָדע און נאָך די קאַפּריזען פון די קונדען.

אונזערע געגנער שטעלען מיט גרויס השק אַרויס דיזען פאַקט כדי צו בעווייזען אויף ווי ווייט די קאַפּיטאַליסטישע פּראָדוקציאָן האָט מעהר מעלות ווי די סאָציאַליסטישע. און דאָס האָלט טאַקי געווען זעהר אַ וויכטיגער בעווייז, ווען דער סאָציאַליזמוס וואָלט אין אמת'ן געוואָלט צונעהמען דעם האַנדעל ביי די סוחרים און איהם איבערגעבען די גענאָסענשאַפטען און דער מלוכה. אָבער, ווי מיר ווייסען, איז די מעשה ניט אַזוי. דער סאָציאַליזמוס וויל גאָר ניט איבערגעבען דעם האַנדעל דער מלוכה אָדער איהם גענאָסענשאַפטליך אָרגאַניזי־

רען, ער וויל איהם אין גאַנצען בטל מאַכען. פּונקט אַזוי, ווי עס עקסיסטירט ניט קיין מסחר צווישען איינצעלנע װערקשטאַטען פון אַ גרויסען ביכער-פערלאַג, וואָס האָט זיינע איינענע פּאַפּיר-פאַבריקען, שריפטגיסערייען, דרוקערייען, איינבינדערייען, האָטש צווישען זיי איז פאַראַן אַ שטענדיגער פערקעהר — אַזוי וועט אויך אין דער סאָציאַליס־טישער געזעלשאַפט ניט עקסיסטירען קיין האַנדעל אין דעם זינען, ווי מען פערשטעהט דאָס היינט.

ביי די גלייכע בעדינגונגען, ס'הייסט ביי אַ גלייך-גרויסען געשעפט, האָט דער איינצעלנער סוחר אַ פאָרצוג געגען די קאָנסום-גענאָסענשאַפטען, האָטש בוש און זיינע חברים ווילען אונז איינרעדען, אַז ניט. און דער פאָרצוג איז דאָס גרעסער, וואָס מעהר דער מסחר איז פערפלאָנטערט, וואָס מעהר פערשידען, וואָס ווענינער שטענדיג עס זענען די קונדען.

אויך אין דעם פאַל זענען די בעדינגונגען פאַר די קאָנסום-פעראיינען בעסער ווי אומעדום אין די איינענטליכע פאַבריטשנע בעפעל־קערונג. אין די גרויסע שטעדט, וואו עס וואָהנען נעבען איינאַנדער פאַבריטשנע אַרבייטער, הויז-אַרבייטער, אַרבייטער פון קונסט- װערק־שטאַטען, קליינע און גרויסע בעאַמטע, בעלי-מלאכות אַלערהאַנד, פּוסט-און-פּאַסטניקעס, וואָס האָבען קיין בעדייטונג ניט פאַר די פּראָ־דוקציאָן, אָבער זענען זעהר וויכטיג פאַר דעם פערברויך, און נאָך פיעל אַנדערע טהיילען פון דער בעפעלקערונג; דאָרטען, וואו די צאָהל פון די אַרבייטער איז אָבהענגיג פון פיעל בעדינגונגען, און װערט דאָ גרעסער, דאָ קלענער; וואו עס בייטען זיך שטענדיג זייערע תאַהנונגען; וואו פאַר יעדע נייע מאָדע, יעדע נייע ערפינדונג כאַפּט מען זיך אָן גיכער ווי אומעדום — דאָרטען האָט אַ איינצעלנער סוחר פיעל מעהר ערפאָלג, ווי אַ קאָנסום-פעראיין.

צום סוף מוזען מיר נאָך אויפווייזען אויף נאָך אַ דריטען פּונקט, װעלכער איז אפשר דער וויכטיגסטער. ביי דער העררשונג פון קאַפּי־טאַליסטישען פּראָדוקציאָנס-אופן האָט אַלע מאָל, ביי גלייכע בעדינגונגען, דער בעטריעב מעהר ווינאָדעס, װעלכער ס'איז גרעסער. אין אַזאַ לאַגע איז דער קאָנסום-פעראיין אין פערגלייך מיט'ן קליינעם קרע־מעל. פּונקט אַזוי האָבען די קאָנסום-פעראיינען, בשעת זיי נעהמען זיך אָרגאַניזירען פּראָדוקטיוו-געגאָסענשאַפטען, נור דאָרטען גליק, וואו עס איז נאָך שטאַרק דער קליין-בעטריעב. אין אַלע דיזע אונטערנעה־

מונגען, ווי בעקערייען, שהיטה־הייזער, שוסטערייען, שניידערייען זג.
ד. ג., שטופען זיי ארוים דעם קליין־בעטריעב, אָבער ניט דעם גרוים־
בעטריעב. ווי איז דאָס אָבער דאָרטען, וואו עס טרעט ארוים אנקעגען דעם קאָנסום־פעראיין א גרויסער קאפּיטאליסטישער געשעפט? אין
קלענערע שטעדט מיט איינערליי בעפעלקערונג, וואָס אָרגאניזירט איהרע
איינקויפע, איז אזא פאל זעהר זעלטען. דאָ מאָנאָפּאָליזירט דער קאָנ־
סום־פעראיין דעם גרעסטען טייל פון אָרטיגען מארק.

אין א גרויסע שטאָדט איז אזא מאָנאָפּאָליזירונג כמעט אונמעג־
ליך און בעזאָנדערס נאָך פאר'ן ארבייטער קאָנסום־פעראיין, וואָס
הייבט כמעט שטענדיג אָן צו פיהרען דעם געשעפט מיט זייער א קליי־
נעם קאפּיטאל, זיך כמעט אין גאנצען שטיצענדיג אויף די קראפט פון
דער אָרגאניזאציאָן. גראד דאמאָלסט, ווען ביי זיין גרינדונג זענען
פאראן אלע בעדינגונגען. וואָס זענען נויטיג כדי דער קאָנסום־פעראיין
זאָל קענען ברייננען א נוטץ דער ארבייטער בעוועגונג, ס'הייסט ווען
עס עקזיסטירען שטארק פערשארפטע קלאסען־געגענזעצע, א שטאר־
קע פּאָליטישע און פראָפעסיאָנעלע בעוועגונג, גראד דאמאָלסט וועט
ער קענען צוציהען נאָר א טהייל פון די שטעדטישע קונים, און דאָס ניט
די וואָס קענען צאָהלען במזומנים; דעריבער וועט ער זיך קיין מאָל ניט
קענען אזוי פערגרעסערען און אויסברייטען, ווי א קאפּיטאליסטישע
געשעפט מיט א ריעזיגען קאפּיטאל, וואָס ווענדט זיך צו אלע קונים,
וואָס קענען נאָר צאָהלען במזומנים. אזעלכע אונטערנעהמונגען זענען
זעהר ענטוויקעלט אין לאָנדאָן, ווי די בעאמטען־און־אָפיציער מאגאזי־
נען (דאָס זענען אייגענטליך ניט קיין קאָנסום־פעראיינען, נאָר גיכער
אקציאָנערע געזעלשאפטען), די פירמע אואיטלי מיט 500 פריקאזטשי־
קעס, וואו דער קויפער קען קריגען אלץ, וואָס זיין הארץ גלוסט איהם,
פיעל מעהר, ווי אין א קאָנסום־פעראיין. דאָ קען ער קריגען א קעז
און א פערסישען דיוואן, א פלעשעל בראפען און א בילד, א צעהנד־
ליג עפעל און א גארדעראָבע פאר א התונה, א פאר שטיוועל און א קאַ־
רעטע, א בילעט אין טעאטער און א מצבה.

די לאָנדאָנער קאָנסום־פעראיינען קענען מיט דיזע געשעפטען
ניט קאָנקורירען; די אָרגאניזאציאָן פון די קונים, וואָס דארף כלומר'שט
עקספּראָפּריאירען דעם קאפּיטאל, האָט דערווייַלע אין דעם ווייניג
אויפגעטאָהן; ניט דער גרויס־קאפּיטאל וועָרט דורך איהם עקספּראָפּרי־
אירט. אָט וואָס עס זאָגט וועגען דערינען מאַטאַיאַ: „לויט אונזער

בּיזאַהעריגער ערפאַהרונג מוזען מיר אָננעהמען, אַז אין די גרויסע געשעפטען, וואָס האַנדלען מיט זייער פערשיעדענע סחורה, קען מען נאָר זעלטען אָנווענדען דעם קאָאָפּעראַטיוו-פּרינציפּ און דאָס נאָר ביי בּעגרענצטע בּעדינגונגען; דאָס רוב מוז מען צום געשעפט צוציהען געניטע מענשען און פערבּינדען זייער אייגענעם אינטערעס מיט'ן גאַנג פון געשעפט, ד..ה. אָדער מעהר אָדער ווייניגער אָבּטרעטען פון פּרינציפּ, אויף וועלכען עס זענען אויפגעבּויט די קאָנסום-פּעראיינען. ניט קוקענדיג אויף דעם קענען דערביי די הוצאות פון געשעפט געמאַכט ווערען אַזוי קליין, אַז די קונים זאָלען האָבּען דעם גרעסטען נוטץ. מיר נעהמען זיך ניט אָן צו בּעשטימען, אויף וויפיעל די צוקונפט וועט די בּעדינגונגען אומבּייטען" (דר. וו. מאַטאַיאַ: „די גרויסע מאַגאַ-זינען און דער קליין-האַנדעל", ז. 88). עס קען זיין, אַז די קאָנסום-פּעראיינען וועלען אונטער דער איינווירקונג פון אַנדערע פערהעלטני-סען אפשר נאָך אַ מאָל זיין אים שטאַנד צו קאָנקורירען מיט די גרויסע מאַגאַזינען; בּיז אַהער האָט דאָס זיי נאָך ניט איינגעגעבּען, ווענינגסטענס אין די גרויסע שטעדט.

עס איז ניט מיין אויפגאַבּע צו אונטערזוכען, אויבּ די בּעדינגונ-גען פאַר די ענטוויקלונג פון די קאָנסום-פּעראיינען זענען אין דער אָדער יענער גרויסע שטאָדט בּעסער ווי אין די אַנדערע; דאָס קענען בּעשטי-מען נאָר די פּראַקטיקער. עס איז אויך ניט דער צוועק פון מיין אַרבּייט אָבּצורייזען פון דער גרינדונג פון קאָנסום-פּעראיינען. איבּערהויפּט וואָלט דאָס געוועזען פונקט אַזוי נאַרעש, ווי ווען איך וואָלט געפּאָר-דערט, אַז מען זאָל זיי גרינדען, ניט קוקענדיג אויף קיין שום זאַך. דאָס וואָס עס זענען דאָ מענשען, וואָס האָבּען קינדערשע האָפנונגען אויף די קאָנסום-פּעראיינען, דאַרף אונז ניט שטערען צו האַלטען, אַז די קאָנסום-פּעראיינען קענען שפּיעלען אַ וויכטיגע ראָליע אין דעם בּעפרייאונגס-קאַמפּף פון פּראָלעטאַריאַט, האָטש ניט אַזאַ, ווי די פּראָפעסיאָנעלע און פּאָליטישע אָרגאַניזאַציאָנען. די גרינדונג פון קאָנ-סום-פּעראיינען איז ניט נאָר ניט ענטגעגען אונזערע פּרינציפּען, נאָר עס איז פאַראַן פאַלען, וואו מען מוז זיי גרינדען.

אָבּער אין ערגעץ איז ניט דאָ אַזעלכע שלעכטע בּעדינגונגען פאַר די פּעראַיינען, ווי אין אַ גרויסער שטאָדט, און דעריבּער דאַרף מען דאָ זיך פריהער גוט מישב זיין, אויבּ דאָ איז פאַראַן די מעגליכקייט צו גרינדען אַ קאָנסום-פּעראיין

ניט נאָר אין גרויסע שטעדט, נאָר אפילו נאָך אין פיעל אַנדערע ערטער פון איראָפּאַ, ווי, למשל, אויף מזרח־זייט פון רהיין*), זענען די געזעצליכע, עקאָנאָמישע און אפילו גייסטיגע בעדינגונגען פאַר אַ קרעפטיגע געוָאסענשאַפטס־בעוועגונג, וואָס זאָל ברייינגען נוטצען דעם פּראָלעטאַריאַט, זעהר וועניג ענטוויקעלט, אָדער עקסיסטירען אָפט נאָר ניט. אָבער די קלאַסען־אינטערעסען טרייבען אומעטום דעם פּראָלעטאַריאַט, ער זאָל די בעדינגונגען בעשאַפען, וועלכע עס זענען נויטהיג פאַר די געוָאסענשאַפטליכע בעוועגונג.

דער פּראָלעטאַריאַט איז גענויטהיגט צו פיהרען אַ קאַמפף מיט די פּאָליציייאישע מלוכה, וועלכע איז איינע פון די גרעסטע שטערענע־שען פאַר אַ קרעפטיגע און אַ זעלבסט־שטענדיגע געוָאסענשאַפטס־בעוועגונג. ער מוז זיך בילדען, ענטוויקלען זיינע פעהיגקייטען און דער־מיט אויך ענטוויקלען ביי זיך די גייסטיגע מעלות, מיט וועלכע איינצעלנע פון זיינע מיטגליעדער וועלען זיין אים שטאַנד צו דערגעהן די קענטני־סען, וואָס זענען נויטהיג צום פיהרען אַ געוָאסענשאַפט; און דורך זיינע פּראָפעסיאָנעלע און פּאָליטישע אָרגאַניזאַציאָנען בעשאַפט ער בעדינגונגען פאַר די אָרגאַניזאַציאָן פון פערברויך. יעדער באָיקאָט בע־ווייזט, וואָס פאַר אַ קראַפט עס האָט, אין געוויסע גרענצען, דער אָר־גאַניזירטער פערברויך. אָבער ער בעווייזט אויך, ווי נוטציג עס איז די פאָרגרייטענדע אַרבייט פון די פּאָליטישע און בעזאָנדערס פון די פּראָפע־סיאָנעלע אָרגאַניזאַציאָנען. דאָס זעלבע, וואָס מיר האָבען דאָ געזאָגט וועגען באָיקאָט, קען מען אויך זאָגען וועגען די קאָנסום־געוָאסענשאַפ־טען.

האָטש עס איז נאָך עד היום פאַראַן ערטער, וואו עס טויג ניט, אַז מען זאָל בעשאַפען אַ קאָנסום־פעראיינס־בעוועגונג, האָטש די קאָנסום־פעראיינען זענען אין אַזעלכע ערטער נאָך עד היום אַ מיטעל אָבצונאַרען די אַרבייטער און אויסצוברייינגען זייערע קרעפטען אויף אונ־פּרוכטבאַרע פּראָבעס, פונדעסטוועגען, ניט קוקענדיג אויף דאָס אַלעס, קענען מיר זאָגען:

פריהער אָדער שפּעטער איז דער קאָנסום־געוָאסענשאַפטס־בע־וועגונג בעשערט צו שפּיעלען אין יעדעם לאַנד אַ וויכטיגע ראָלע אין בע־פרייאונגס־קאַמפף פון אַרבייטער־קלאַס, נעבען דעם קאַמפף פון די

*) רהיין אַ טייך אין דייטשלאַנד

פּראָפּעסיאָנעלע בונדען אַז זיי זאָלען האָבען אַ דעה אין דער פּראָדוקציאָן, נעבען דעם קאַמפּף פון פּראָלעטאַריאַט פאַר די מאַכט אין דער געמיינדע און אין דער מלוכה, נעבען דער שטרעבונג פון דער געמיינדע און מלוכה צו פערברייטערען און פערגרעסערען זייער דעה און מאַכט איבער מעהר און מעהר צווייגען פון פּראָדוקציאָן, וואָס זיי זאָלען אַליין פיהרען.

שטעלען מיר זיך דען ניט פאָר די סאָציאַליסטישע געזעלשאַפט ווי אַ ריעזיגע קאָנסום-גענאָסענשאַפט, וועלכע וועט אָבער ניט זיין קיין האַנדעל-גענאָסענשאַפט, נאָר אַ פּראָדוקטיוו-גענאָסענשאַפט, וואָס וועט פּראָדוצירען פאַר דעם פערברויך פון זיינע מיטגליעדער

